Současná populace a zadlužování

Hana Doudová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Hana Doudová**
Osobní číslo:	**H128290**
Studijní program:	**B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor:	**Sociální pedagogika**
Forma studia:	**kombinovaná**
Téma práce:	**Současná populace a zadlužování**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č. 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.
S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:
- na současné formy zadlužení;
- příčiny zadlužování dnešní populace;
- řešení východisek zadlužení.
Součástí práce bude kvalitativní výzkum a případové studie zaměřené na zjištění stavu dlužníků v současnosti a příčin zadlužení.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DUBSKÁ, D. Už nikdy dlužníkem: místo dluhů získejte dobrý kredit. Vyd. 1. Praha: Český statistický úřad, 2005, 33 s. Souborné informace.
KRÁLOVÁ, L. Změny v sektoru domácností ČR v období 1995 až 2005 – úspory a zadluženost: místo dluhů získejte dobrý kredit. Vyd. 1. Praha: Český statistický úřad, 2005, 33 s. Souborné informace.
ONDŘEJ, J. Zadlužení – fenomén současnosti: místo dluhů získejte dobrý kredit. Vyd. 1. Praha: Soukromá vysoká škola ekonomických studií, c2010, 270 s. Poradci bohatého táty.
SUTTON, G. Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získejte dobrý kredit. c2010, 237 s. Poradci bohatého táty.
VRBKOVÁ, L. Už nikdy dlužníkem: místo dluhů získejte dobrý kredit. Vyd. 1. Praha: Soukromá vysoká škola ekonomických studií, 2009, 270 s. Poradci bohatého táty.
Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.**
Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce: **15. prosince 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
Fakulta humanitních studií
L.S.
①

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 20. 2. 2015

Hana Doudová Hana Doudová

Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Současná populace a zadlužování

Tato práce se zabývá tématikou současné populace a zadlužování. Vysvětluje pojmy populace a s ní spojenou další terminologii. Vystihuje a specifikuje definice zadlužování jeho projevy. Popisuje příčiny a důsledky zadlužování. Zadlužování je velice nepříjemný jev současné doby. Práce prezentuje způsoby, jak se nedostat do problémů.

Klíčová slova: populace, demografie, společnost, dluh, zadlužení, peníze, finanční gramotnost, chudoba.

ABSTRACT

Current population and borrowing

This work deals with the theme of the current population and indebtedness. Explains the concepts of population and other terminology with it associated. Describes and specifies the definition of borrowing his speeches. Describes the causes and consequences of the indebtedness. Indebtedness is very get into the trouble phenomenon of the current time. The work presents the ways how not to get into trouble.

Keywords: population, demography, society, debt, indebtedness, money, financial literacy, poverty.

Chtěla bych poděkovat panu doc. Ing. Antonínu Řehořovi, CSc., za vedení, cenné rady a odborný dohled při zpracování této bakalářské práce.

Mé poděkováni také patří celé rodině za podporu a trpělivost během mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Praze dne 30. 3. 2015 .....

Hana Doudová

OBSAH

ÚVOD 7
I TEORETICKÁ ČÁST 9
1 POPULACE 10
1.1 DEMOGRAFIE JAKO SOUČÁST POPULACE 10
1.2 VÝVOJ POPULACE 12
1.3 GLOBALIZACE A RIZIKOVÁ POPULACE 17
2 ZADLUŽOVÁNÍ A JEHO DŮSLEDKY 20
2.1 ÚVĚROVÉ REGISTRY 20
2.2 CHUDOBA 22
2.3 PŘEDLUŽENÍ 23
3 PREVENCE A ŘEŠENÍ ZADLUŽOVÁNÍ 25
3.1 PENÍZE 25
3.2 FINANČNÍ GRAMOTNOST A DLUHOVÉ PORADENSTVÍ 28
3.3 KOMUNIKACE S VĚŘITELI 32
3.4 OSOBNÍ BANKROT 33
II PRAKTICKÁ ČÁST 37
4 PŘÍPADOVÉ STUDIE 38
ZÁVĚR 49
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 51
SEZNAM OBRÁZKŮ 51
SEZNAM PŘÍLOH 55

ÚVOD

Zadlužování je celosvětový problém, který zasahuje zejména do ekonomické a sociální sféry státu.

Dle studií Českého statistického úřadu české domácnosti dlužily koncem roku 2009 bankám téměř bilion korun. Mimo jiné měly od ostatních poskytovatelů aktiv vypůjčeno podle statistik leasingových společností a ostatních finančních zprostředkovatelů dalších 104,1 mld. korun. Proti roku 2000 se zadluženost domácností zvýšila osmkrát. I přes prudký růst dluhů je relativní zadluženost českých domácností podle stavu půjček v poměru k příjmům domácností vyjádřených jejich hrubým disponibilním důchodem téměř o polovinu nižší než v eurozóně. Tato relativní zadluženost stoupla v ČR za období 2000-2008 ze 13 % na 49,6 %. Objemy úvěrů obyvatelstva na bydlení (684 mld. korun) koncem roku 2009 se velmi přiblížily objemům jeho termínovaných vkladů u bank (734,4 mld. korun). Nejcharakterističtějším rysem zadlužování českých domácností byla v právě uplynulé dekádě jeho rychlost. Jestliže koncem roku 2000 dlužilo obyvatelstvo bankám 39,7 mld. korun, koncem roku 2009 to bylo už 897,4 mld. korun.

Ovšem zadluženost má také dopady ekonomické a psychologické. Do ekonomických problémů patří chudoba, bankovní registry (v ČR registr CBCB a SOLUS). Poté, co se dostane jedinec do registru, musí čekat nějakou dobu, než bude vymazán. Psychologické dopady mohou být deprese, nespavost, celková podrážděnost a nepříčetnost. Většina dlužníku se stydí za svoji finanční situaci a podle toho také jednají. Nemusí zvedat telefony, mohou být vulgární na lidi, kteří se jim snaží pomoci.

Dlužníci však často ani netuší, že bankovní instituce a spořitelny jsou schopni vyjít klientům vstříc. Vždy se dá najít nějaké řešení problému. Od interních splátkových kalendářů, odkladu splátek, apod.

Cílem práce bude v rámci zvoleného tématu charakterizovat hlavní socioekonomické ukazatele populace a vyhodnotit jejich vliv na zadlužování. Dále identifikovat aktéry zadlužovacího procesu a analyzovat jejich vzájemné vztahy.

Ke zpracování této bakalářské použiji dostupná sekundární data. Získám je z externích a interních zdrojů. Mezi interní zdroje zahrnuji informace, které jsem získala z případové studie pozorování a mezi interní zdroje jsem zařadila odbornou literaturu, zabývající se populací a zadlužováním.

V teoretické části budou vysvětleny a charakterizovány pojmy, které souvisí s daným tématem, vymezení pojmů populace, zadlužovaní a formy zadlužování. V praktické části bude proveden kvalitativní výzkum. Vymezení respondentů na případovou studii. Výsledky budou prezentovány pomocí popisu. Výběrovým vzorkem bude několik případových studií.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POPULACE

Populace je skupina osob se stejnými biologickými, kulturními a sociálními znaky, v jejichž rámci dochází k přirozené reprodukci. Reprodukce je chápána jako zachování exitující populace i při obměně jedinců, ze kterých je populace složena. Požadavek normální reprodukce je přísnější v tom smyslu, že bude za populaci považovat soubor osob, který se reprodukuje procesy přirozené reprodukce, tj. rození, potratovost, umíraní, uzavírání a zanikání manželství.[1]

1.1 Demografie jako součást populace

Termín demografie vznikl v polovině 19. století. Demografie je studiem jevů a procesů, které souvisejí s reprodukcí lidských populací. Předmětem zkoumání této vědní disciplíny je tedy populace, její reprodukce a podmínky ovlivňující reprodukci.[2]

Specifikem demografie je tedy zaměření na proces jejich reprodukce. Studium populačního vývoje demografie spolupracuje s geografií obyvatelstva (ta se zabývá migracemi a rozmístěním obyvatelstva), protože populační vývoj je nejen výsledkem přirozené regenerace populace, ale zároveň výsledkem prostorové mobility. [3]

Pro pochopení demografických procesů je nutné vysvětlit následující pojmy:

- **Počet obyvatelstva**

Momentální počet obyvatelstva.

- **Porodnost a plodnost**

Porodnost a plodnost jsou jevy, které spojujeme s rozením dětí. Porodnost označuje proces, který se podílí na celkové změně počtu obyvatelstva. Obecná míra porodnosti udává, kolik dětí se narodí v příslušném roce na tisíc obyvatel. Plodnost označuje proces, který bezprostředně souvisí s reprodukcí souboru potenciálních rodiček. Obecná míra plodnosti udává, kolik dětí se narodí na tisíc žen aktuálně se nacházející v plodném věku.

---

[1] VAVŘÍK, M. *Základy sociologie*. Institut mezioborových studií Brno, 201, s. 42.
[2] VAVŘÍK, M. *Základy sociologie*. Institut mezioborových studií Brno, 201, s. 43.
[3] *Velký sociologický slovník:* I. svazek. A-O. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, s. 186.

- **Úmrtnost**

Je dána vztahem mezi počtem úmrtí na tisíc obyvatel středního stavu za daný kalendářní rok. Tento ukazatel však nerespektuje věkovou strukturu populace. Dalším ukazatel úmrtnosti je úmrtnost kojenecká, poporodní, časná novorozenecká, novorozenecká, perinatální.

- **Přirozený přírůstek obyvatelstva**

Přirozený přírůstek obyvatelstva můžeme vypočítat jako rozdíl mezi počtem živě narozených a zemřelých v daném časovém období a v určité časové oblasti. Přirozený přírůstek udává tempo růstu obyvatelstva. Je-li výsledná hodnota záporná, mluvíme o úbytku.

- **Sňatečnost a rozvodovost**

Sňatečnost není přímým reprodukčním procesem, ale výrazně ovlivňuje reprodukční proces. Sňatečnost je jev základající existenci rodiny a její funkci. Rozvod či rozloučení představuje úkon ukončení manželství.

- **Mechanický pohyb obyvatelstva**

Bývá nazýván prostorovým přesunem jedinců a skupin, má vliv na strukturu obyvatelstva na určitém území, druhotně se projevuje v procesech přirozené reprodukce. Mechanický pohyb obyvatelstva zahrnuje jakékoli přesuny obyvatelstva bez rozlišení, zda se jedná o přemístění trvalé či dočasné.[4]

Populace

Populace je tedy tvořena skupinou jedinců, kteří mají vzájemné vazby mezi sebou a vazby s prostředím, ve kterém žijí. Tito jedinci žijí v určitém čase, ve kterém se rodí a umírají, popřípadě migrují dovnitř nebo ven z vymezené populace. Tím se vytvářejí populační proměnné procesy, které jsou charakteristické pro populaci jako celek. Narození, smrt jsou přitom individuálními vlastnostmi jedinců, nabízí se, že teprve soubor vlastností všech jedinců vytváří populační procesy a populační proměnné. Proto je důležité si uvědomit, že na straně jedné má každý jedinec vlastní, jedinečný soubor vlastností, ale na druhé tyto

[4] VAVŘÍK, M. *Základy sociologie*. Institut mezioborových studií Brno, 201, s. 42.

jedinečné vlastnosti teprve ve svém souhrnu vytvářejí populační procesy a proměnné. Populační procesy a proměnné tedy představují průměrné hodnoty pro jedince z celé populace, které nemusí odpovídat individuálnímu chování a vlastnostem žádného konkrétního jedince u této populace. [5]

Populace obecně vykazuje obrovské množství nejrůznějších způsobů, které se odrážejí ve změnách populační hustoty v čase, tedy v populační dynamice. Populační dynamiku lze rozdělit do několika základních skupin, a to podle charakteru zpětných vazeb, které je řídí:

- **exponenciální růst nebo pokles** v závislosti na příznivosti prostředí, který je řízen pozitivní zpětnou vazbou,
- **stav ustálené rovnováhy**, který je řízen negativní zpětnou vazbou a je závislý na vlastnostech prostředí a vlastnostech jedinců tvořících populaci,
- **několikaleté pravidelné cykly** způsobené časovým zpožděním v negativní zpětné vazbě, jejichž velikost je tak závislá na vlastnostech prostředí, že v nepříznivém prostředí mohou zcela zmizet. [6]

Podobným, i když ne striktně stejným pojmem je obyvatelstvo. Obyvatelstvem se myslí obyvatelé určitého území. Vzhledem k tomu, že populace nebývá snadno vymezitelná řada demografických úvah a výzkumů, se ve skutečnosti týká právě obyvatelstva, tedy obyvatelstva jednoho státu. Proto se předpokládá, že tento soubor je zároveň populací. [7]

1.2 Vývoj populace

Postoj každé země lze charakterizovat z různých pohledů geopolitickou polohou, politickým vývojem, ekonomickou situací a strukturou, kulturou a vzděláním jeho obyvatelstva, stupněm otevřenosti a zapojení do mezinárodních vztahů a společenství. Mezi významné ukazatele vnitřní situace každé země patří také její obyvatelstvo (populace), a to svojí početností, věkovou skladbou, geografickým rozmístěním včetně stupně urbanizace, z hlediska sociálního, národnostního a náboženského složení a současně

[5] JAROŠÍK, V. Růst a regulace populací. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005. s. 10.
6 JAROŠÍK, V. Růst a regulace populací. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005. s. 75.
[7] VAVŘÍK, M. *Základy sociologie*. Institut mezioborových studií Brno, 201, s. 42.

také způsobem a dynamikou rozvoje. Československo patřilo svou polohou a postavením ve střední Evropě k zemím, v nichž již historicky a zvláště v novější době představuje populace, její struktura i dynamika, jeden ze závažných problémů dlouhodobého rozvoje. Z hlediska minulých i současných vývojových směrů tvořilo obyvatelstvo Československa dvě samostatné, převážně dost podobné, ale v některých směrech rozdílné populace. Vznik Československa v roce 1918 a jeho dvacetiletá existence, po roce 1945 téměř padesátileté společné soužití obou národních populací v jednom státě s jednotnou ekonomikou a sociální politikou, mířilo k hojnému přiblížení demografických charakteristik při zachování některých specifik vyplývajících z odlišných historických návazností a mentality obou populací. Každá z nich, jak v Českých zemích, tak na Slovensku, byla velice rozdílně strukturována národnostně, sociálně, kulturně, politicky a stupněm religiozity.[8]

Česká republika byla zformována po federalizaci Československa v roce 1968 na území historických zemí České koruny. Převážná část jejich hranic má historický původ. K závěrečnému uspořádání hranic došlo ještě ve dvacátých letech na Vitorazsku, Valticku a ve Slezsku. Obyvatelstvo Českých zemí po vzniku Československé republiky v roce 1918 byla složena v podstatě ze dvou národnostních celků, Čechů a Němců, vzniklých prolínáním německého populace přes hranice již od středověku i dlouhodobým společným životem v rámci rakouského mocnářství. [9]

K největší změně populace Českých zemí v celé jejich historii došlo v letech 1945-1946 odsunem více než 2,7 miliónu německého obyvatelstva podle Postupimské dohody velmocí. Po odsunu Němců a návratu tzv. reemigrantů (hlavně potomků prvotních obyvatelů Českých zemí, jenž se vystěhovali v uplynulém století), se vytvořila nová populace Českých zemí bez větších národnostních menšin. Tím vznikla nová reprodukční základna Českých zemí trvající jen s menšími strukturálními změnami dodnes.[10]

---

[8] KUČERA, Milan. *Populace České republiky, 1918-1991*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, s. 22.
[9] KUČERA, Milan. *Populace České republiky, 1918-1991*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, s. 22.
[10] KUČERA, Milan. *Populace České republiky, 1918-1991*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, s. .24.

Obyvatelstvo Českých zemí v letech 1918-1937

Začátek první světové války zastihl populaci Českých zemí v etapě:

- zrychleného snížení plodnosti a zmenšování ročních počtů narozených dětí,
- příznivého zmenšení úmrtnosti pod hranici 20 promile ročně, i když stále na vysoké

úrovni (naděje dožití 45 roků),

- vrcholící emigrace do ciziny v rozmezí 25-30 tisíc lidí ročně,
- existence pravidelného věkového složení se zužující se základnou, prokazující vysoce extenzívní průběh reprodukce (rychlé snižování počtu žijících od nízkého věku, které bylo způsobeno vysokou úmrtností i emigrací mladých lidí).[11]

Válečné škody se promítly ve věkové struktuře uspořádání obyvatelstva přímo hlubokým zářezem "nenarozených" v letech 1915-1919, v deformaci počtů a podílu mužů ve věku zhruba 20-40 let důsledkem ztrát na bojištích a nepřímo také zvětšenou úmrtností civilního obyvatelstva ve válečných letech.[12]

Obyvatelstvo Českých zemí v letech 1938-1944

Demografické údaje z těchto let nejsou úplná a tím je snížena jejich důvěryhodnost. Některé nově rekonstruované a již brzy po válce oficiálně uveřejněné údaje jsou rozporné. Údaje o počtech obyvatelstva a jeho pohybu byly v různých pramenech publikovány ve čtverém územním členění: za neněmecké obyvatelstvo Protektorátu, za úhrn obyvatelstva Protektorátu, za obyvatelstvo žijící v zabraném pohraničí a za úhrn Českých zemí. Údaje o pohybu obyvatelstva Protektorátu jsou ze standardního zpracování, jehož detailní výsledky byly publikovány v pramenných dílech (za roky 1941-1944 až po válce). Od roku 1938 však nezahrnují údaje za německé státní příslušníky, která byla zpracována samostatně německými úřady, ani údaje o osobách, které zemřely ve vězení a v koncentračních táborech, v terezínském ghetu nebo mimo území Českých zemí (např. při totálním nasazení v Německu). Třetím zdrojem informací byly údaje o pohybu

---

[11] KUČERA, Milan. *Populace České republiky, 1918-1991*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, s. 30.
[12] KUČERA, Milan. *Populace České republiky, 1918-1991*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, s. 32.

obyvatelstva v zabraném pohraničí, převzaté a dopočtené z původních německých podkladů. Souhrnně jde tedy o částečnou věrohodnou rekonstrukci údajů za celé České země v předválečném (a poválečném) územním vymezení. Údaje o pohybu německého obyvatelstva v Protektorátu, zpracovávané v Praze, jsou spolehlivé. Informace o pohybu obyvatelstva v pohraničí byly skládány z různých neúplných podkladů a dopočtem a jejich spolehlivost je nižší.[13]

Hlavní rysy vývoje obyvatelstva v letech 1948-1990

Začátek této doby byl poznamenán doznívánim poválečných kompenzačních populačních trendů. Právě tak jako část vzestupu porodnosti ve válečných letech, tak i v letech 1946-1948 byly odrazem národní aktivity, výzvy k vytváření nového života českého národa. Zhruba od poloviny padesátých let se populační podmínky postupně stabilizovaly a další vývoj probíhal stále více pod působením nových společenských podmínek. Sňatečnost se udržovala trvale na příznivé úrovni vysokým podílem osob vstupujících do manželství; zároveň postupně přibývalo sňatků velmi mladých svobodných snoubenců a jejich průměrný věk klesl v návaznosti na předešlý vývoj od počátku čtyřicátých let až pod rozhraní 22 roků u žen a 25 roků u mužů. Vlivem časných sňatků a rostoucí nestability rodiny z dalších příčin se trvale zvyšovala rozvodovost. [14]

Obyvatelstvo Českých zemí koncem čtyřicátých let

- postupného odsunu německého obyvatelstva, hlavně z pohraničních okresů (celkem do července 1946 odešlo z celé tehdejší Československé republiky 2 870 tisíc Němců, zůstalo jich jen asi 200 tisíc);
- doosidlování pohraničí: v květnu 1947 tam žilo již 2,4 miliónu obyvatel, z toho se jich přistěhovalo z vnitrozemských okresů 1 128 tisíc, 116 tisíc ze Slovenska a 133 tisíce ze zahraničí (podle místa pobytu k 1. 5. 1945);
- rychlého zvyšování uzavíráni sňatků a porodnosti při snížení úmrtnosti.

---

[13] KUČERA, Milan. *Populace České republiky, 1918-1991*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, s. 33.
[14] KUČERA, Milan. *Populace České republiky*, 1918-1991. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, s. 37.

Pohraničí bylo obydleno kromě návratu nuceně odešlých obyvatel v roce 1938 většinou mladším obyvatelstvem; tenkrát vzniklé odlišnosti ve věkové struktuře obyvatelstva pohraničí a vnitrozemí, jsou zřetelné dodnes, i když ve stále neveliké míře. Takřka padesátiletý poválečný vývoj počtu a uspořádání obyvatelstva Českých zemí byl poznamenán dvěma politickými zvraty (1948 a 1968) a zvláště následujícími vlnami politické emigrace, socializací celé ekonomiky již v padesátých letech a nepravidelnostmi vývoje reprodukce. Veškeré tyto skutečnosti se ukázaly obzvláště ve výrazných změnách věkového uspořádání obyvatelstva.[15]

Hlavní rysy vývoje obyvatelstva v současné době

Poslední dvě desetiletí byly nejenom ve znamení bezprecedentních změn režimu demografické reprodukce, ale také značné nestability základního směřování celkového populačního vývoje České republiky. Nejprve byl v roce 1994, poprvé od doby I. světové války, zaznamenán nižší počet narozených než zemřelých, a to v důsledku výrazného propadu porodnosti. Tento pokles počtu narozených byl navíc tak značný, že ani výrazně zisková migrační složka populačního vývoje nestačila vyrovnat vzniklý deficit přirozené měny a obyvatel České republiky ve výsledku ubylo. V roce 1994 se ještě jednalo o ztrátu v řádu stovek obyvatel. V letech následujících, však celkový deficit výrazně vzrostl a po celé období až do roku 2000 se pohyboval v rozmezí zhruba 10–12 tis. osob ročně. Výjimkou byl rok 2001, kdy vzhledem k jednorázově zaznamenané negativní bilanci zahraniční migrace, která vznikla v důsledku několika administrativních zásahů do procesu samotného i jeho statistické evidence, ubylo na našem území za rok celkem více než 25 tis. obyvatel. Posledním rokem populačního úbytku pak byl rok 2002, kdy celková ztráta dosáhla přibližně 3 tis. osob. Ta by byla bezesporu větší, kdyby v roce 2001 nedošlo ke změně definice migranta a tím i obyvatele České republiky.[16]

Bezprostřední příčinou úbytku obyvatel, pozorovaného po většinu devadesátých let a v prvních letech nového století, byl hluboký propad porodnosti. V roce 1999 se u nás narodilo jen o něco více než 89 tis. dětí, což ve srovnání s rokem 1990 představovalo

[15] KUČERA, M. *Populace České republiky, 1918-1991*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, s. 47.
[16] BURCIN B., KUČERA, T.: *Prognóza populačního vývoje České republiky na období 2008–2070*, 2010.

pokles o 41 tis. živě narozených a necelých 46 % počtu narozených v roce 1974, kdy se narodilo od počátku 50. let vůbec nejvíce dětí, a kdy se zformovala aktuálně nejpočetnější generace v naší populaci. Rozsah poklesu porodnosti byl tak značný, že zcela eliminoval nejen téměř trvale kladný převis přistěhovalých nad vystěhovalými, ale i nemalý pokles počtu zemřelých, který jen mezi lety 1990 a 2000 činil 20 tis. osob. Do roku 2006 vzrostl o dalších bezmála 5 tis. osob a reprezentoval tak přibližně o 25 tis. zemřelých méně, než kolik jich bylo evidováno v prvním roce pozorování.[17]

1.3 Globalizace a riziková populace

Riziková společnost je společností katastrof. Hrozí v ní nebezpečí, že výjimečný stav se stane stavem normálním.

Riziková společnost pojmenovává dvě klíčové formující síly dnešní doby: riziko a strach. Současná rizika se kvalitativně i kvantitativně liší od minulosti. Jsou totiž průmyslově vyrobená, jakoby umělá, pramení z užívání supermoderních technologií. Navíc má společnost tendenci je svou rutinní existencí dále produkovat, což ji degraduje na společnost permanentního ohrožení. Civilizací tvořená rizika nelze časově, místně ani sociálně omezit, vzájemně se doplňují a umocňují. Přestože mají místní původ, jejich potenciální i reálné následky v tomto případě škody se vztahují na všechny členy světové rizikové společnosti, tedy jsou globální a mohou mít trvalý následek.[18]

Rizika, která jsou vytvářena na nejpokročilejším stupni vývoje výrobních sil, v první řadě je na mysli radioaktivita, která naprosto uniká bezprostřednímu lidskému vnímání, ale také škodlivé a toxické substance ve vzduchu a vodě. S nimi souvisejí krátkodobé a dlouhodobé důsledky pro lidi, zvířata a rostliny.[19]

Rozdělení a růst rizik vyvolávají situace sociálního ohrožení. Ty sice v některých dimenzích vyplývají z nerovné situace tříd a vrstev, vykazují však podstatně odlišnou logiku rozdělení: rizika modernizace zasahují dříve nebo později i ty, kdo je vytvářejí nebo

---

[17] BURCIN B., KUČERA, T.: *Prognóza populačního vývoje České republiky na období 2008–2070*, 2010.
[18] ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 382 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, s. 120.
[19] BECK, U. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, s. 300.

z nich těží. Obsahují v sobě bumerangový efekt, který je rozbíjí na třídní schéma. Ani bohatí a mocní si před nimi nejsou jisti.[20]

Bohatství je možné vlastnit, rizikům je člověk vystaven; jsou civilizačně připsána. Rizika jsou podobně jako podobně bohatství předmětem rozdělování a jedno i druhé vytvářejí určité situace: ohrožení a třídní situace.

Uvědomění si nastíněných rizik vytváří ze společnosti společenství strachu, které se stává zdrojem solidarity mezi lidmi.

Globalizace je projevem našeho uvědomování si spuštěných změn. Je jejich reflexí. Riziková společnost reflexivní, sebekritická, která si sama sebe uvědomuje jako riziko problému. Globalizace mění naše pojetí světa i to, jak svět interpretujeme.[21]

Globální problémy se týkají celého lidské civilizace. Zahrnují politickou, ideologickou, právní, etickou, morální, ekologickou, vojenskou i ekonomickou problematiku. Nejčastěji jsou utříděny do několika oblastí.

Antroposociální problémy týkající se budoucnosti člověka, zahrnující vše lidské, problémy sociální, humanitární a kulturní

- problém absolutní chudoby,
- problém drogových závislostí, šíření epidemií a dalších onemocnění (malárie, tyfus cholera, tuberkulóza), mutace chřipkových virů,
- problém nekontrolovatelné mezinárodní migrace, problém běženců,
- problémy terorizmu, živení politickými a národnostními konflikty.

Přírodně-sociální problémy pramenící z porušení vazeb mezi přírodou a lidskou společností

- populační problém (populační vlny, maltuziánské cykly),
- potravinové (nutriční) problémy,
- surovinový s energetickým problém, omezenost neobnovitelných zdrojů,
- ekologické problémy - oslabování ozónové vrstvy, globální oteplování, skleníkový efekt a hrozba globálních klimatických změn.

---

[20] BECK, U. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně.* Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, s. 319.
[21] ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, s. 123.

Intersociální problémy vznikají a spojují se se zásadním střetem zájmů různých společenských a ekonomických skupin a systémů

- problémy války a míru včetně možných jaderných, chemických a biologických konfliktů a katastrof,
- problémy překonání sociálně-ekonomické zaostalosti, méně rozvinutých zemí,
- problém mezinárodní zadluženosti, dluhová krize rozvojových zemí,
- problém změn mezinárodních ekonomických vztahů, zpřístupnění trhů vyspělých zemí pro zboží z rozvojových států, spravedlivější pravidla pro obchod a oddlužení chudých zemí.[22]

[22] ŠUBRT, Jiří. *Soudobá sociologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, s. 125.

2 ZADLUŽOVÁNÍ A JEHO DŮSLEDKY

Nárůst zadluženosti v české společnosti s sebou přináší řadu poměrně nových společenských problémů. Tyto problémy se dotýkají dlužníků, kteří si často neuvědomují rizika plynoucí z neuvážených půjček, neumějí se orientovat v nabídce bankovních produktů, nebo nedokážou odhadnout své finanční možnosti.

2.1 Úvěrové registry

V Česku v současnosti fungují tři relevantní registry, se kterými spolupracují banky a nebankovní poskytovatelé půjček. Bankovní registr klientských informací, nebankovní registr a registr sdružení Solus. Dohromady uchovávají informace o milionech klientů. První dva uchovávají údaje o platební morálce klientů čtyři roky po splacení půjčky. V případě registru Solusu jsou to tři roky.[23]

Společnost CCB byla vytvořena se záměrem zvýšením kvality bankovních produktů. CCB Czech credit Bureau a.s. byla založena v listopadu 2000 za účelem vytvořením bankovního úvěrového registru ČR CCB má úlohu technického zpracovatele dat klientů pro externí registry. Registr klientských informací se dělí na Bankovní registr klientských informací a Nebankovní registr klientských informací. Oba registry jsou samostatně existující databáze.[24]

Provozovatelem projektu Bankovního registru klientských informací je společnost CBCB Czech Banking Credit Bureau a.s., která je vlastněna pěti zakládajícími bankami a to Česká spořitelna, a.s., Československá obchodní banka, a.s., GE money bank, a.s., Unicredit Bank Czech Republic, a.s., a Komerční banka, a.s.[25]

Účastníky bankovního registru jsou všechny banky, které aktivně působí na českém trhu a nejsou v nucené správě či k likvidaci. Informační systém nabízí jednotlivým uživatelům nejen pohled na momentální stav zadlužení klienta, ale také na historické hodnoty za poslední čtyři roky. Na podobném principu pracuje Nebankovní registr klientských

[23] BEDNAŘÍK, R. Dluhy mohou hříšníky pronásledovat i po zaplacení. *Hospodářské noviny*, 6. 3. 2015. s. 18.
[24] DOUDOVÁ I. Interní zdroj MPSS 12. 2. 2014
[25] DOUDOVÁ I. Interní zdroj MPSS 12. 2. 2014

informací. Nebankovní registr klientských informací je společnou databází údajů na základě informací, které si vzájemně udělují nebankovní věřitelské subjekty, to jsou zejména leasingové společnosti a společnosti poskytující spotřebitelské úvěry. O smluvních vztazích mezi věřitelskými subjekty a jejich klienty vypovídá Nebankovní registr klientských informací o bonitě, spolehlivosti a platební morálce klientů.[26]

Zpracováním údajů Nebankovního registru klientských informací je v případě fyzických osob občanů a fyzických osob podnikatelů podmíněno souhlasem klienta. Informace obsažené v Bankovním registru klientských informací jsou pravidelně měsíčně aktualizovány. Údaje jsou uloženy pro potřebu vzájemného informování bank po dobu trvání smluvního vztahu mezi bankou a jejím klientem a po dobu čtyř let po jeho ukončení.[27]

SOLUS je zájmová asociace právnických osob, které přispívá k předcházení předlužování, redukuje finanční ztráty zapůjčitelů a slabě i zvyšuje naděje na vymahatelnost dluhů. Na území České republiky působí již od roku 1999. SOLUS je fakticky zkratka, která vznikla z původního kompletního názvu – tedy ze spojení „Sdružení na ochranu leasingu a úvěru spotřebitelům“. Databázi užívají bankovní i nebankovní instituce, mobilní operátoři, distributoři energií a od října 2012 i některé z pojišťoven. Od podobných databází se SOLUS může odlišit například i pozitivním registrem, tedy zprávy o tom, že klient své povinnosti třeba i spořádaně plní. SOLUS sbírá informace o zákaznících, kteří nejsou bonitní, tyto informace získává od členských společností, které to dělají, kvůli své vzájemné ochraně a k zamezení nerozvážného zadlužování u svých odběratelů. Zájmem těchto společností je nepřivádět své klienty do složitých finančních situací, které mohou být důsledkem nezodpovědného úvěrování. K zařazení klienta do registru dochází při opětovaném prodlení nebo dlouhodobém nesplácením svých povinností. Předávání osobních údajů SOLUSu je upraveno interními podmínkami pro zpracování osobních, identifikačních, provozních a lokalizačních údajů jednotlivých společností. Osobní údaje o dlužnících jsou zpracovány v registru po dobu jednoho roku od úplného uhrazení pohledávek členů registru SOLUS.[28]

---

[26] DOUDOVÁ I. Interní zdroj MPSS 12. 2. 2014.
[27] DOUDOVÁ I. Interní zdroj MPSS 12. 2. 2014.
[28] Solus[online] [cit. 2015-03-12].
Dostupné z : http://pujcko.cz/solus-seznam-dluzniku-k-nahlednuti/.

2.2 Chudoba

Chudoba představuje trvalé riziko společenského vývoje, způsobuje nedůstojné životní podmínky. Jedním z hlavních cílu sociální politiky a sociálního zabezpečení je přijatelně zvládnout problematiku chudoby, neboť její eliminace ze společnosti je zřejmě velmi složitá a snad i nemožná. Chudoba je určitý sociálně ekonomický stav, který je důkazem nerovného přístupu k rozdělování ve společnosti a k jejím materiálním zdrojům, kdy životní podmínky a uspokojování základních životních potřeb, není v potřebné míře zabezpečeno dostatečnými příjmy a statky. Chudoba je spojovaná s hmotnou, ale i psychickou nouzí, deprivací a devastací jedince, u některých jedinců či v různých sociálních skupinách dochází k sociálnímu vyloučení od materiálních možností. [29]

Ve vyspělých zemích se deklaruje, že chudoba a sociální vyloučení by neměli přistoupit jednotlivci ani společnosti jako celek; k řešení jsou země vázaný ekonomickou prosperitou a etickými principy; přesto se ustálila určitá kritéria k vymezení chudoby.

Chudobu můžeme chápat ve dvou rovinách:

- ***subjektivní:*** je jednou z možností pojetí chudoby, která je deklarovaná samotným dotázaným. Vychází z vlastního hodnocení jeho životní situace. Souvisí to s tím, že lidé se mohou subjektivně cítit chudí; chudobu tedy hodnotí ti, kteří se jí cítí ohroženi nebo chudobní jsou. Vnímaní je v tomto silně individuální a subjektivní, ale neznamená to, že musí být smyšlené, obvykle je hodnocená a reprezentovaná chudoba subjektivním vyjádřením pocitu, který závisí na různých pozorovaní toho, co jedinec či příslušná domácnost má např.: Co si myslí, že ve skutečnosti opravdu potřebuje, co mají druzí, jeho vrstevníci, co si myslí, že si od společnosti zaslouží.
- ***objektivní***: kvantitativní vymezení chudoby pomocí různých faktorů, které nejsou přímo závislé na mínění těch, kteří se cítí být chudými. Vychází z analýz, výzkumů a sociálně-ekonomických informací o jednotlivcích, domácnostech, rodinách, z mikroekonomických a makroekonomických ukazatelů. Chudoba je v tomto případě stanovena zákonem - tato koncepce se dále dělí:
    - ***absolutní chudoba*** souvisí s absolutní mírou spotřeby domácností; její hranice jsou dány subsistenčním minimem prostředků, které dovolují

[29] MUSELÍKOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z., VODIČKOVÁ, M. Právo v sociální oblasti. Institut mezioborových studií Brno, 201, s. 42.

uhradit potřeby holého přežití ve společnosti. Koncepce je chápána jako opodstatněná v rozvojových zemích a také v zemích třetího světa, kde se jedná o problémy fyzického přežití a smrti. Ve vyspělých zemích se nevyskytuje.

- ***relativní chudoba*** vychází z rozložení příjmů domácností a je pohyblivá v závislosti na vývoj celkové příjmové úrovně; je určena vzdáleností od jistého průměrného životního standardu ve společnosti, chudoba může být v tomto smyslu zaviněna spoustou věcí, například nižší úroveň bydlení, nedostatečné vybavení předměty dlouhodobé spotřeby, možnost vzdělání. Relativní chudoba se často označuje jako chudoba moderní, neboť se postupně mění její konkrétní podoba, i když se zvyšuje ekonomická úroveň mnoha zemí. Dále se mohou objevit termíny stará a nová chudoba. **Stará chudoba** bývá spojována s vlivem životního cyklu a neschopností pracovat, dále lidé, kteří jsou nemocní, zdravotně postižené osoby, matky samoživitelky. Nová chudoba je pozice jedinců a sociálních skupin na trhu, kteří jsou profesně obtížně zařaditelní. **Nová chudoba** je často spojovaná s dlouhodobou nezaměstnaností. Většinou se jedná o studenty a lidi ve věku 50 až 60 let věku.[30]

Chudobou jsou ohroženy jen některé sociální skupiny obyvatelstva, bez ohledu na etnický původ; tyto závěry vycházejí z výzkumů a ukazují, že v řadě zemí se ustalují mezi chudými identické sociální skupiny, nebo se mezi nimi vyskytují ti, kteří jsou nekvalifikovaní, nebo problematicky kvalifikovaní pracovníci, děti z neúplných rodin, dlouhodobě nezaměstnaní, nemocní nebo nepřizpůsobiví lidé.[31]

2.3 Předlužení

Předlužení je stav, kdy člověk není schopen plnit své finanční závazky. Předlužení postihuje převážně sociálně znevýhodněné jedince, či sociálně znevýhodněné skupiny

[30] MUSELÍKOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z., VODIČKOVÁ, M. *Právo v sociální oblasti*. Institut mezioborových studií Brno, 201, s. 42.
[31] MUSELÍKOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z., VODIČKOVÁ, M. *Právo v sociální oblasti*. Institut mezioborových studií Brno, 201, s. 42.

obyvatelstva a je jedním z významných faktorů, který způsobuje jejich sociální vyloučení z běžného života majoritní společnosti s následným obtížným začleňováním do společnosti. Problém předlužení je vázán zvláště na jedince nemajetné, kteří se nachází ve zhoršené sociální situaci, nebo jejichž finanční gramotnost je snížená. Předlužený jedinec je ohrožen následujícími problémy:

- nevyplatí se mu legálně pracovat, protože by mu na část mzdy byla uvalena exekuce, preferuje kombinaci pobírání sociálních dávek s nelegální prací,
- je ohrožen exekucí majetku,
- upadá do závislosti na sociálních dávkách a materiální chudoby, je ohrožen rizikovým životním stylem,
- může být vytlačován na okraj společnosti mezi znevýhodněné skupiny obyvatelstva a je vystaven dalším sociálně-patologickým jevům a kriminalitě,
- jako neplatič nájemného, energií a služeb spojených s užíváním bytu, je ohrožen vystěhováním do velmi nekvalitního bytu (holobytu) případně ztrátou bydlení,
- předluženým rodinám může hrozit i odebrání dětí do ústavní péče.[32]

Předlužení není pouze problém sociální, to je problém velmi obtížného sociálního začlenění předlužené domácnosti do běžného života společnosti, ale také problém ekonomický, neboť osoby v produktivním věku jsou pracovně demotivovány k legální práci. Kromě toho dochází ke zvýšení celospolečenských nákladů spojených s bojem proti sekundárním důsledkům předluženosti. Mezi ně patří zvýšené náklady na sociální služby, boj proti kriminalitě.

[32] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, s. 52.

3 PREVENCE A ŘEŠENÍ ZADLUŽOVÁNÍ

V dnešní době si skoro každý z nás vydělává nějaké peníze. Finance potřebujeme ke každodenní potřebě: na nákupy, ošacení, zaplacení účtů a na kulturní využití. V nejlepším případě je dobré dosáhnout rovnováhy mezi příjmy a výdaji, případně mít přebytek příjmů. V případě, kdy jsou příjmy nižší než výdaje, nám vznikne schodek, který znamená, že jsme v tom daném období žili nad své možnosti. Tady ta situace může mít krátkodobý charakter, která může nastat nečekanými či výjimečnými událostmi. Lze to vyřešit v lepším případě rodinnými úsporami, nebo v tom horší případě si vzít úvěr. Pochopitelně dlouhodobý a opakovaný schodek mezi příjmy a výdaji je varující a nedojedli ke změně, může to vést k ustavičnému a zvyšujícímu se zadlužení a dluhové pasti.

Prevence zadlužování

3.1 Peníze

Většina lidí se po velkou část svého života musí starat o získávání peněz, jako na nejbližší cíle svého usilování. Proto vzniká představa, že veškeré štěstí a veškeré konečné životní uspokojení je pevně spjato s vlastněním určité sumy peněz a ty se tak z pouhého prostředku a předpokladu vnitřně mění v konečný účel.[33]

Toto nutkání je zdrojem lidské psychiky a tomuto nutkání se říká motivace. Pojem motivace v psychologii je chápán jako intrapsychický proces zvýšením nebo poklesu aktivity, mobilizace sil. V zaměření motivace se uplatňuje osobnost jednice, jeho hierarchii hodnot i dosavadních zkušeností. [34]

Podstatná část moderní lidské populace je touha dosáhnout štěstí. Peníze vkládají mezi člověka a jeho přání jakýsi zprostředkující stupeň, který je chápan jako usnadňující mezistupeň. Peníze vzbuzují iluzi, že všech věcí je možné dosáhnout snadněji. Čím blíže je štěstí, tím více roste touha po něm. Touha po penězích se tak stává trvalým stavem

[33] SIMMEL, Georg. *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 18.
[34] HARTL, P., HARTLOVÁ, H., *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000 s. 328.

duše; je základní, nicméně vzdálenou a nekonkrétní motivací. Touha sama o sobě peníze nepřináší. Je zde nutné najít cestu, jak konkrétně k penězům přijít. [35]

Peníze se teda musí vydělat, nebo je možnost si peníze vypůjčit. V dnešní době je mnoho způsobů, jak si lze peníze obstarat například:

- **Spotřebitelský úvěr**

Jedná se o neúčelovou půjčku od banky, jejíž úroková sazba začíná na 10 %. Pouze na základě doložení pravidelných příjmů, si lze takto půjčit maximálně okolo dvě stě tisíc korun. Banky ovšem nepůjčují těm, kteří měli v minulosti problémy se splácením a mají záznam v registru dlužníků. Splácení lze rozložit i navíce splátek, proto se jedná o úvěr dlouhodobý.

- **Půjčka od nebankovní společnosti**

Existuje i několik společností, které na záznamy v registru nehledí a doložení příjmu nevyžadují. Vysoké riziko si však kompenzují vysokým úrokem a poplatky z prodlení se splátkou.

- **Kontokorent**

Jedná se o povolené přečerpání zůstatku na běžném účtu. Někdy se dostává kontokorent k účtu automaticky, nebo se musí o něj zažádat. Když se kontokorent nevyužívá, většinou nic nestojí. Jakmile ho využijete a utratíte peníze, které na účtu nejsou, začínají naskakovat úroky. Kontokorent může být vhodný pro překlenutí krátkodobého nedostatku peněz před výplatou, Kontokorent by měl sloužit jako rezerva.

- **Kreditní a úvěrové karty**

Poslední dobou velice oblíbený produkt, který může mít hodně podob. Užitím kreditní karty si lze půjčit peníze od banky do výše stanoveného úvěrového rámce a následně je splácet.

---

[35] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011,s. 23.

- **Nákupy na splátky**

Velice ošemetná půjčka, která většinou bývá nevýhodná. Obecně se spotřební zboží na splátky nakupovat nedoporučuje. Pokud se nákup na splátky uskuteční, musí se dávat pozor na podmínky splácení.

- **Hypoteční úvěr**

Hypotéka je účelová půjčka na bydlení. Využití peněz je teda nutné doložit. Jedná se o dlouhodobý úvěr. Zásadním parametrem je nutnost zajištění, nejčastěji zástavním právem k nemovitosti v osobním vlastnictví.[36]

Peníze jsou instance, která jako taková postrádá jakékoliv kvality. Peníze zvýrazňují prolínání a srůstání moderního života. Moderní člověk je závislý na mnohem větším počtu dodavatelů a nákupních zdrojů, než tomu bývalo v tradiční společnosti. Jeho existence v každém okamžiku závisí na stovkách spojitostí založených na peněžních zájmech.[37]
Peníze jsou silně tematizovány i v souvislosti s lidskou svobodou. Svoboda je nahlížena jako ovládnout vlastní já, ovládá svůj majetek a taky ovládá jiné lidi. V důsledku významně ovlivňuje dobové představy o svobodě a tím se stává právě vlastnictví či držby, tedy možnosti určité věci si podržet, učinit je tím, s čím může být volně disponováno.[38]
Peníze jsou všeobecně přijímaným aktivem, kterým lze provádět platbu zboží a služby. Vznik peněz si vynutil rozvoj dělby práce a rozvoj směny. Směna měla ve svých počátcích naturální charakter, kdy se jedno zboží směňovalo za jiné. S rozvojem specializace výrobků se postupně vyčlenily druhy zboží, které byly všeobecně přijímány, aby plnily funkci zprostředkování směny. S vývojem tržní ekonomiky byly postupně tyto peníze nahrazovány papírovými penězi bankovkami a mincemi z běžných kovů.[39]

---

[36] KRÁLOVÁ, L., KOLEKTIV. *Krotitelé dluhů: průvodce vaším rodinným rozpočtem*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009. s. 152.
[37] SIMMEL, G. *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997 s. 19.
[38] MUCHA, I. *Georg Simmel filosof a sociolog: (úvahy o celistvosti člověka a života)*. Jesenice u Prahy: Tiskárna a vydavatelství 999, 2008. s. 27.
[39] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, s. 133.

3.2 Finanční gramotnost a dluhové poradenství

Finančně gramotný člověk se orientuje v problematice peněz a cen. Vyznat se v problematice peněz znamená daleko více než jen umět počítat, peníze ovlivňují naše vnímaní, skutečnosti a reálné konání více než jsme si ochotni připustit. [40]

V dnešní době může být každému ku prospěchu. Je důležité věnovat alespoň malou část svého času finančnímu vzdělávaní. Finanční vzdělání poskytuje znalosti, které pak každý člověk uplatňuje dennodenně. Finančně gramotný člověk zná funkci peněz a ví, jak se svými penězi má zacházet. Měl by mít přesný přehled o tom, odkud se peníze na jeho účtu berou a kam následně mizí. Gramotný člověk uváženě volí své investice s dlouhodobějším výhledem. Pochopí, kde může uspořit a do čeho má investovat. V případě, že si potřebuje vzít půjčku, měl by věnovat svůj čas tomu, aby vybral skutečně tu nejvýhodnější. Dále se finančně gramotný člověk nepouští do riskantních podniků, nepůjčuje své peníze bez záruky vrácení ani nepodlehne gamblerství s vidinou peněz. [41]

Finanční gramotnost se může rozdělovat do několika částí:

- **Rozpočet**

Každý, kdo chce zlepšit svoji finanční situaci, musí nejprve začít myslet mnohem zodpovědněji. Ze začátku není tolik důležité, zda se chce vymanit z dluhů, které si v minulosti vytvořil, nebo si naspořit na pěknou dovolenou. Prvním krokem, je si vytvořit rozpočet. Rozpočet znamená, že si člověk rozpočítá, kolik peněz v konkrétní dobu má. Díky rozpočtu získá člověk jasný přehled o své finanční situaci. K samotnému rozpočtu předchází přehled příjmů a výdajů.

- **Finanční plánování**

Finanční plánování znamená, jak vyjít s penězi. Z člověka se jen výjimečně stane přes noc milionář, ale velmi snadno se stane, že přes noc je z milionáře chuďas. Většina lidí, kteří mají dostatek finančních prostředků, za to vděčí především znalosti, jak s penězi zacházet. Pro finanční plánování je důležité si vytvořit reálný plán a ten dodržovat. Pro finanční plán

---

[40] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, s. 23.

[41] Dluhová problematika: informační brožura. Plzeň: Občanská poradna, ©2007. s. 17.

je důležité znát svoji situaci, to znamená vytvořit si finanční rozpočet; stanovit si cíl, který by měl být reálný. V každé životní etapě má člověk obvykle jiné životní cíle, a to nejdůležitější je najít způsob, jak si finance opatřit. Obecně lze svojí finanční situaci zlepšit několika způsoby, jako zvýšit si své příjmy, nebo snížit výdaje. Při finančním plánování je vhodné myslet také na případné nečekané výdaje.

- **Banka a bankovní účty**

Banka je instituce, která poskytuje finanční služby, tak že shromažďuje a spravuje dočasně volné finanční prostředky. Provozování služeb bank je regulováno státem. Každá banka je pod dozorem centrální banky; centrální banka je v České republice Česká národní banka. Centrální banka se stará o měnu státu, poskytuje úvěry a licence ostatním bankám. Kontroluje oběh peněz a stanovuje výše úrokových sazeb. Více než před sto lety, byl účet v bance velice prestižní záležitostí. V dnešní době je již samozřejmostí mít založený účet. Bankovní účty mají přednosti v podobě rychlejšího placení závazků, odpadává obava z krádeže peněz ukrytých pod „matrací´´. Ale zápornou věcí jsou bankovní poplatky za vedení účtů, ne na všech místech se vyskytují bankomaty určité banky.

- **Finanční riziko trochu jiným způsobem**

V době krize přibývá lidí, kteří si neuváženě vybírají nepromyšlené investice. Dostanou se do finanční tísně a nastalou situaci často řeší nerozumnými půjčkami. Jiní se zase s vidinou rychlého zbohatnutí pustí do sázení a hraní automatů. Namísto velkých výher propadají do závislosti a vytváří si vysoké dluhy. Dalšími chybami můžou být akční nabídky, které lákají k okamžitému nákupu, obvykle zákazník si bez rozmyslu danou věc koupí - v těchto případech se jen obtížně zjišťuje, zda je nabídka výhodná. Dále to může být špatně poskytnutá hypotéka, nebo půjčka v rodině či kamarádům.[42]

[42] PETÝRKOVÁ, L., CHMELAŘOVÁ, P. Základy finanční gramotnosti. 1. vyd. Praha: Generation Europe, 2011. s. 50-87.

Dluhové poradenství

Dluhové poradenství v České republice je v současné době poskytováno spíše nahodile a bez jasně stanovené metodiky jako součást základního sociálního poradenství. Před organizacemi zabývající se dluhovou problematikou stojí úkoly vystavět efektivní systém pomoci, který by měl, vedle přímého poradenství lidem v dluzích, zahrnovat i systém preventivního vzdělávání a také vyhledávat možnost spolupráce s věřiteli. S ohledem na uvedený systém pomoci, je možné jej rozdělit do několika oblastí:

- **Preventivní působení**

Cílem této aktivity je upozorňovat širokou veřejnost na možná rizika a negativní dopady plynoucí z čerpání různých typů půjček. Vhodnou formou prevence jsou reklamní spoty ve veřejnoprávních mediích, informační letáky či přednášky do škol.

- **Zvyšování orientace ve finanční problematice**

Této oblasti je potřeba věnovat zvýšenou pozornost zejména proto, že má výrazně preventivní charakter a zároveň podporuje samostatnost a zodpovědnost občanů při rozhodování o případné půjčce. Dalším výrazným argumentem pro tento typ pomoci je skutečnost, že občané České Republiky neměli do roku 1989 skoro žádné zkušenosti s nakládáním s osobními financemi a současné prudce se rozvíjející finančnictví, jim neposkytuje srozumitelné informace nutné k dostatečné orientaci na trhu finančních služeb. Vhodnou formou jsou veřejné přednášky a různé informační materiály dostupné a srozumitelné široké veřejnosti.

- **Podpora vzdělávání pracovníků organizací, na které se věřitelé a dlužníci obracejí**

Cílem je zpřístupnit pracovníkům různých organizací informace o finanční a dluhové problematice, seznámit je s příčinami a důsledky dluhových situací, přinést náměty a postupy při řešení dané problematiky. Prospěšné je také působit na změnu přístupu k dlužníkům a vnímat dlužníkovy míry zavinění situace. Pracovníci by měli mít alespoň základní přehled o spotřebitelském trhu, o různých typech nabízených finančních produktů a dále základní informace o příslušné legislativě a o praktických postupech soudů a exekutorů. V oblasti praktické je vhodné, aby měly organizace vypracované postupy pro práci s rodinným rozpočtem, uměly vyjednávat s věřiteli a mohly uživatelům služeb

dluhového poradenství nabízet aktivní pomoc při domlouvání splátkového kalendáře či nabízet vyjednávaní s více věřiteli. Komplexním cílem by měla být snaha změnit přístupu věřitelů k dluhové problematice. Tím se myslí zejména převzetí části zodpovědnosti za vznik dluhových situací (účelová reklama) a hledání dílčích možností řešení.[43]

Ve státech západní Evropy se dluhové problematice dostalo pozornosti již před několika lety, proto je tam vypracovaný systém pomoci dlužníkům. Například ve Velké Británii poskytuje pomoc charitativní organizace Cunsumer Credit Counselling Servise. Činnost CCCS vychází ze zkušeností Spojených států, kde je poradenství pro občany ve finanční nouzi organizováno již od roku 1991. Poradenství je financováno z vlastních zdrojů, tedy bez nutnosti státních dotací. Hlavním finančním zdrojem jsou poplatky od věřitelů, kteří díky dluhovému poradenství získávají alespoň část svých pohledávek zpět.

V jiných státech je dluhová problematika řešena prostřednictvím organizací, které pomáhají ve spolupráci s věřiteli dlužníkům analyzovat jejich situaci, určit její závažnost a vytvořit plán úspor například úpravou jejich dosavadního životního stylu. Plán znamená pro spotřebitele vždy nějakou změnu, buď musí více vydělávat, nebo musí méně utrácet.[44]

V první řadě by tady měl být odbor sociální péče. Tento odbor vykonává v každém městském úřadu a jeho pracovnice by měli poradit, co se v nastalé situaci má dělat. Potom jsou další možností účelové poradny nejrůznějších neziskových organizací. Uvádím zde názvy a webové adresy některých institucí:

- Finanční gramotnost o.p.s. - www.financnigramotnost.eu
- Asociace českých poraden - www.obcanskeporadny.cz
- Finance.cz - www.poradna.finance.cz

Poradny poskytují konzultace v citaci zadlužení, v průběhu exekučního i soudního řízení. Hlavním cílem poradny je však předcházet nejtěžším případům zadlužení.[45]

---

[43] Dluhová problematika: informační brožura. Plzeň: Občanská poradna, ©2007. s. 17.
[44] Dluhová problematika: informační brožura. Plzeň: Občanská poradna, ©2007.s. 18.
[45] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, s. 123.

Řešení zadlužování

3.3 Komunikace s věřiteli

- **Číst před podpisem**

Velkých problémů by se mohla většina vyvarovat, kdyby si přečetli, to co podepisují. Je dobré si uvědomit, že čím drobnějším písmem je text napsaný, tím je důležitější je jej přečíst, protože v něm obvykle najdeme podivuhodné sankce, výluky z pojištění a rozličné povinnosti, které se podpisem zavazujeme dodržovat. Až totiž budeme stát před soudem, bude náš podpis jednoduchým argumentem pro to, abychom spor prohráli. Vždyť jsme znali všechny podmínky a stvrdili je svým podpisem. A pokud něčemu nerozumíme, nevěřme jen ústnímu vysvětlení, které nikdy neprokážeme.

- **Problémy mohou přijít**

Téměř typickou českou vlastností je pocit osobní nezranitelnosti a bezpečí. Berete si na sebe velký finanční závazek? A co se stane, když přijdete o práci a půl roku nenajdete novou? Co se stane v případě nemoci? Pokud není na tyto otázky odpověď, je nutné se řídit dvěma jednoduchými pravidly. Prvním pravidlem je, vytvořit si rezervu, alespoň na tři měsíce. A zadruhé by bylo dobré pojištění osoby, která do domácnosti přináší peníze, aby byla pokrytá alespoň část výdajů.

- **Komunikace s věřiteli**

Jestliže se dostaneme do problému, je důležité se před nimi neschovávat. Je lepší sebrat odvahu jít do banky nebo zdravotní pojišťovny a zkusit se v nich dohodnout na změně splátek. Každá slušná instituce raději akceptuje pomalejší splácení, než aby musela řešit vymáhání nebo prodej pohledávky. Pokud se svými věřiteli nebudete komunikovat sami a dobrovolně, bude nevyhnutelné dřív nebo později jednat s exekutory. Na místo diskuze už je jen prostor na informace o tom, jak odstaví plat a co se z majetku zabaví. Po příchodu exekutora je pozdě a dluhy vzhledem k nákladům na vymáhání velmi rychle mohou skočit i na dvojnásobek.

- **Boj o svá práva**

Pokud se kdokoliv dostane do spárů různých podivných firem, které slibují půjčky nebo řešení splácení, a pak se zjistí, že byly nevýhodné, je důležité se nevzdávat. Tyto firmy žijí z toho, že jim spousta naivních lidí naletí, a nebudou chtít vést soudní spory. Vedle cesty

do medií je tady také možnost žalovat podobné úvěrové firmy za uzavření smlouvy, která je v rozporu s dobrými mravy, může se na ně podat i trestní oznámení za podvod nebo lichvu. Je důležité se bránit, ne strkat hlavu do písku.[46]

3.4 Osobní bankrot

Dne 1. 1. 2008 přišel v účinnosti zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) a nahradil tak dosavadní zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Od 1. l. 2008 se tedy na nově zahájená řízení o úpadku bude používat insolvenční zákon, ale pro úpadková řízení zahájená před tímto datem platí stále zákon o konkursu a vyrovnání. [47]

Cílem insolvenčního zákona je zejména:

- Zajištění větší transparentnost a předvídatelnost úpadkového řízení,
- Posílení pozice věřitelů,
- Motivace dlužníka ke snaze řešit svůj úpadek včas,
- Možnost potrestání dlužníka na tom místě, kde je to vhodné,
- Celkové urychlení a zefektivnění úpadkového řízení.

K zahájení insolventního řízení může dojít pouze na návrh věřitele nebo dlužníka. O zahájení řízení soud nijak nerozhoduje, pouze během několika hodin oznámí tak zvanou vyhlášku o zahájení insolventního řízení, kterou zveřejní na v insolvenčním rejstříku. I Když se vyhláška doručuje i navrhovateli a dlužníkovi, účinky spojené se zahájením insolventního řízení nastávají okamžikem zveřejněním vyhlášky v insolvenčním rejstříku a na úřední desce soudu, tedy dříve než bude mít soud za zjištěné, že nastal úpadek.

[46] KRÁLOVÁ, L., KOLEKTIV. Krotitelé dluhů: průvodce vaším rodinným rozpočtem. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009. s. 52.
[47] MOUDRÁ, N. Interní zdroj MPSS 17. 2. 2015.

Jestliže bude proti jedinci zahájeno insolvenční řízení na základě návrhu věřitele, soud tento návrh zašle na adresu dané osobě. V určité lhůtě se má možnost k návrhu vyjádřit.[48] Dlužník, který je právnickou nebo fyzickou osobou – podnikatel je povinen předložit insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté co se dozvěděl o svém úpadku. Pokud tak neučiní, odpovídá věřitelům za způsobenou škodu, kterou tím způsobí. Dlužníkovo váhání může vest k tomu, že k dosavadním dluhům mu přibudou nové povinnosti.[49]

Výhody zahájení insolventního řízení:

- Nelze provést exekuci na majetek, ani pokračovat v již probíhající,
- Lze u soudu požádat o povolení oddlužení,
- Věřitelé musí prohlásit své pohledávky u soudu do 30 dnů od rozhodnutí o úpadku, pokud tak neučiní ve stanovené lhůtě, k jejich pohledávkám se dále nepřehlíží,
- Nelze vést soudní řízení, pokud lze pohledávku přihlásit,
- Po rozhodnutí o úpadku již nenarůstají smluvní úroky, úroky z prodlení, poplatek z prodlení a smluvní pokuty.

Nevýhody zahájení insolventního řízení:

- Omezení možnosti nakládat s vlastí majetkem – pouze kroky, které hodnotu majetku nesnižují,
- Je povinnost předložit soudu všechny rozhodné skutečnosti, týkající se vlastního majetku a příjmů,
- Vlastní jméno se objeví v insolvenčním rejstříku a každý se může dozvědět, že hrozí úpadek.

Možné ztráty při neřešení úpadku včas

- Věřitel nebo více věřitelů mohou své vykonatelné pohledávky řešit exekucí, která bude trvat tak dlouho, dokud nebudou plně uspokojeni, a to při vzrůstajících nákladech tohoto řízení,
- Věřitel nebo více věřitelů mohou podat návrh na zahájení insolventního řízení,

[48] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, s. 123.
[49] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, s. 357.

- Nutnost odpovídat věřitelům za škodu nebo jinou újmu způsobenou tím, že dlužník porušil povinnost podat návrh na zahájení insolventního řízení v době, kdy se dozvěděl, nebo se měl dozvědět o svém úpadku,
- Může se ztratit možnost řešit úpadek formou oddlužení.[50]

Insolvenční zákon oproti předešlému zákonu o konkursu a vyrovnání rozšiřuje možnosti řešení úpadku dlužníka. I nadále je jedním z případných řešení úpadku konkurs, nově mohou dlužníci - podnikatelé v úpadku případně jejich věřitelé, využit reorganizaci (ta se vztahuje pouze velkých podniků) a dlužníci- nepodnikatelé oddlužení.[51]

Konkurs

Jedná se v podstatě o takzvanou likvidační cestu, kdy je zpeněžen majetek dlužníka (není vyloučeno ani zpeněžení podniku) a výtěžek bývá dle pravidel rozdělen mezi věřitele

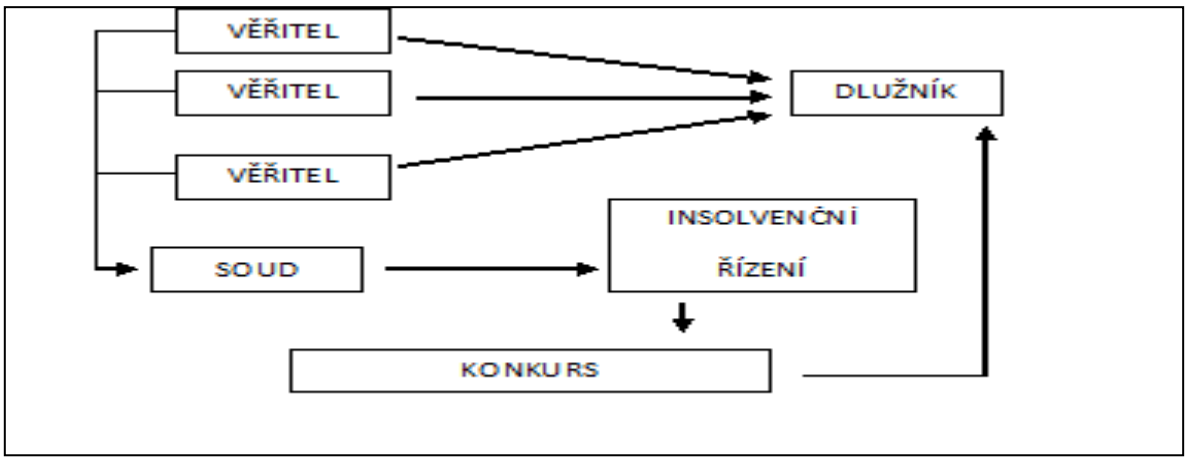

Obr. 1. Schéma konkursu

[50] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, s. 358.
[51] BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, s. 358.

Reorganizace

Reorganizace je podle insolventního zákona určena zejména velkým podnikům. Základní princip reorganizace je dosažení vyššího uspokojení oproti konkursu za současného zachování podniku dlužníka.

Oddlužení

Institut oddlužení podle insolventního zákona je určen pro dlužníky- nepodnikatele, kteří jsou schopni svým nezajištěným věřitelům (věřitelům, jejichž pohledávky nejsou zajištěny například zástavním právem nebo jiným institutem uvedených v zákoně) jednorázově nebo ve splátkách po dobu nejdéle 5 let uhradit alespoň 30% jejich pohledávek. Tato možnost poskytuje dlužníkovi druhou šanci tak, že po splnění podmínek oddlužení je dlužník osvobozen od placení zbylých závazků. Nesmí se však jednat o nepoctivý záměr dlužníka. Navíc musí dlužník po celou dobu plnit velmi přísné podmínky. Oddlužení není určeno pro řešení podnikatelského dluhu, tedy se posuzuje i to, zda dlužník v době podání návrhu na povolení o oddlužení nepodnikal, ale také i to jakou povahu mají jeho dluhy.

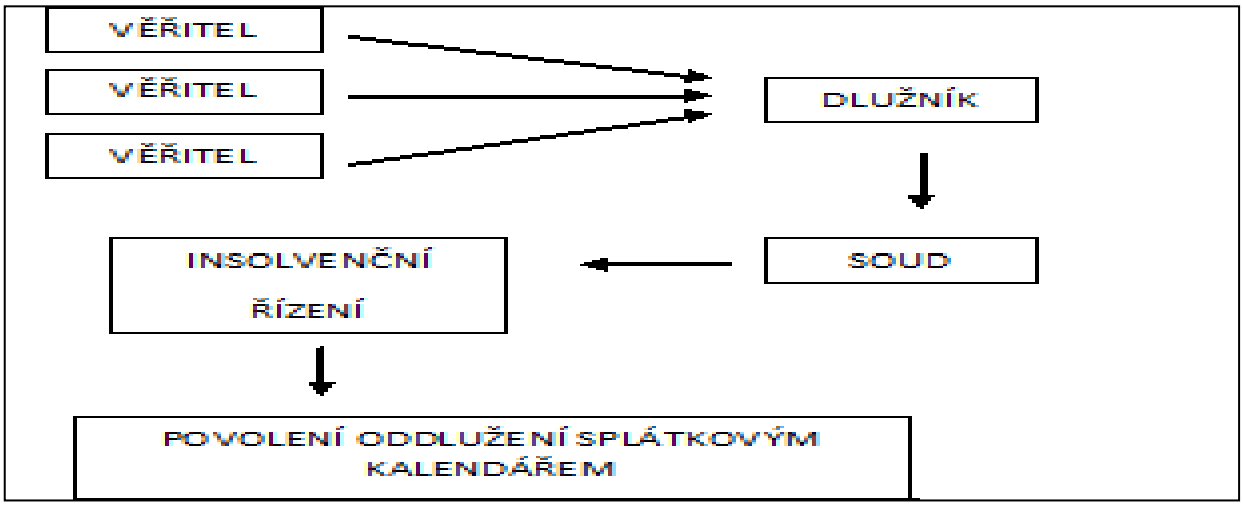

Obr. 2. Schéma oddlužení splátkovým kalendářem

Obrázek 2. popisuje uvedené účinky, které trvají v zásadě celou dobu řízení, bez ohledu na to, zda bude úpadek řešen konkurzem nebo oddlužení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 PŘÍPADOVÉ STUDIE

V rámci své odborné praxe jsem pracovala jako operátor mimosoudního vymáhání u Modré pyramidy stavební spořitelny a.s. Za celou dobu své praxe jsme se setkávala s mnoho lidmi s jejich osudy. S lidmi, kteří se dostali do problémů a snažili se je většinou aktivně řešit.

V následujících případových studiích bych představila několik příběhů lidí, kteří se dostali do tíživé životní situace.

1. případová studie

Josef byl ve věku 46 let, živil se jako OSVČ. Byl rozvedený, s bývalou manželkou měl přátelský vztah a jeho jediný syn Petr studoval v Anglii soukromou školu. Měl hypoteční úvěr na nemovitost ve výši 3 500 000 Kč. Jelikož doba Josefovi nepřála, klienti hradili se zpožděním a z toho důvodu se dostal do druhotné platební neschopnosti. Proto Josef splátky hradil až na základě výzvy k doplacení nebo na telefonickém připomenutí operátoru mimosoudního vymáhání.

Josefovi se podařilo vydělat více peněz a v létě 2010 odletěl dovolenou do Egypta. Na dovolené přechodil chřipku a po příjezdu zpátky domů do České republiky se mu objevily na celém těle otoky. Z tohoto důvodu musel být Josef hospitalizován v nemocnici. Tam se mu příznaky zhoršily, došlo až k selhání srdce a povšechnaté vodnatelnosti a prosáknutí tkání vodou. Po vyléčení měl velmi dlouhou rekonvalescenci.

Jeho zdravotní stav se rychle měnil, měl období, kdy na tom byl zdravotně relativně dobře, poté se vše obrátilo a jeho zdravotní stav se jen zhoršoval, v prosinci 2011 mu začaly selhávat orgány. Největší problém měl se srdcem, játry a mozkem. Pan Josef prodělal klinickou smrt. Poté, jak sám řekl:„Stal se zázrak.“ A znova se probudil. Po dlouhé rekonvalescenci se dostal zpátky do pracovního procesu. Po 18 měsících své nemoci se snažil srovnat nedoplatky na úvěru, pan Josef vždy informoval MPSS jak to vypadá s jeho zdravotním stavem a snažil se doplatit, co mohl a co bylo v jeho silách, jelikož měl vysoké splátky, nedoplatky se umořovaly pomalu. Josef se vždy snažil hradit splátky, ale stále neměl dostatek prostředku pro stoprocentní plnění svých závazku. V té době musel být Josef znova hospitalizován, znova mu začal kolabovat organismus. Z MPSS mu bylo připomenuto, že by měl pomoci se splácením syn Petr, který je na smlouvě vedený jako spoludlužník. Josef nechtěl, aby syn Petr přerušil studium na Vysoké škole, proto se snažil předčasně zapojit do pracovního procesu, ale kvůli vysokému pracovnímu nasazení mu zkolabovalo srdce, což vedlo k operaci.

Podle úvěrových podmínek a metodiky MPSS musel být úvěr pana Josefa předán na inkasní agenturu, kvůli dlouhodobému nesplácení. V inkasní agentuře se musí splatit veškeré nedoplatky a měsíční splátka na aktuální měsíc i náklady na spojené s vymáháním. Tyto podmínky Josef nesplnil, a byl případ vrácen pouze jako status nezaplaceno.
Panu Josefovi byl poté nabídnut interní splátkový kalendář na dobu šesti měsíců, aby se rychleji splatili nedoplatky. Navýšené splátky chodily pouze první tři měsíce, poté

se opět Josefův zdravotní stav zhoršil. Josef navrhl, aby se část nemovitosti přepsala na matku syna Petra. MPSS navrhla jiné řešení; přistoupení další osoby k úvěru – což by zajišťovalo mimořádnou restrukturalizaci a odsun nedoplatků na konec úvěru, na tuto alternativu Josef nepřistoupil.

Za Josefa začal komunikovat syn Petr, neboť Josef byl stále v nemocnici. Platební morálku to však příliš nenapravilo. Znovu hrozila Inkasní agentura; Josef se pořád snažil vše zachraňovat, i když vše již bylo řešeno se synem Petrem. V listopadu po dalším měsíci nedostatečných splátek se MPSS rozhodla, že nedá znovu úvěr na Inkasní agenturu, ale bude předán na soudní oddělení k zahájení procesu odstupování od smlouvy. V prosinci se rozhodla Petrova matka, že přistoupí k úvěru jako spoludlužník, což by znamenalo smazání veškerých nedoplatků a přesun nedoplatků na konec úvěru. Tento krok se nedotáhl do konce, pan Josef žádal o schůzku na centrále MPSS (v Praze) pracovníci se mu snažili vyjít vstříc, ale nakonec se ani tato schůzka neuskutečnila.

Koncem února bylo odstupování od smlouvy ukončeno, neboť Josefovi byla proplacena faktura, která stačila na doplacení veškerých nedoplatků měsíčních splátek. Další měsíc začalo vše nanovo. Splátky nepřicházely, a Josef si opět musel zažádat o odklad splátek. Tento odklad splátek mu byl odmítnut, z důvodu opětovného upomínaní a většího množství exekucí. I přes veškerou synovu snahu se stále nedařilo zaplatit stále větší dluhy. Z tohoto důvodu byl Petr nucen řešit nastalou situaci prodejem nemovitostí, a zažádal si o vyčíslení úvěru.

Josefův stav se znovu zhoršil, po dvouměsíční hospitalizaci v červnu 2013 zemřel. Petr se písemně zavázal, že všechny dluhy přiznává a vše doplatí hned, jak to bude možné. Petrovi se brzy podařilo sehnat kupce na nemovitost. Z tohoto prodeje nemovitosti se zaplatily veškeré pohledávky.

2. případová studie

Jan 35letý je podnikatel. Podnikal dlouhá léta v hostinské činnosti, měl v pronájmu 4 restaurační zařízení po Praze. Restaurace byly na velmi lukrativním místě a dobře vydělávaly. Jan se s rodinou se rozhodl, že si postaví vlastní rodinný dům. Jan si na stavbu nemovitosti vzal hypotéku na deset milionů. Rodina si dům chtěla postavit svépomocí.

Jan musel jít na operaci Achillovy šlachy, proto si s předstihem požádal o odklad splátek jistiny úvěru na šest měsíců. Žádal dřív, než vůbec začali jakékoliv finanční problémy. Při odkladu na šest měsíců, se musí kontrolovat registry. V CBCB byl šedé zóně kvůli přečerpanému kontokorentu o kterém Jan nevěděl. Jan měl ještě další dva úvěry u jiné banky, ale vždy je dobře splácel. Byl domluvený s dcerou, že by mu pomohla splácet jeden z úvěrů a druhý úvěr by měl být schopný platit sám po dobu rekonvalescence. Pracovní neschopnost byla plánovaná na dobu tří měsíců, ale Jan si pro jistotu žádal o delší dobu odkladu. V žádosti Jan uvedl, že by dobu své pracovní neschopnosti zvládl i bez odkladu. Jan nedoložil všechny potřebné doklady od lékaře, proto mu byl schválen odklad splátek jen na dobu tří měsíců. Odklad byl od března do května 2013.

V srpnu Jan informoval MPSS, že pošle srpnovou splátku úvěru až začátkem dalšího měsíce, měl pooperační komplikace. Protože měl Jan veliký úvěr, bylo mu nabídnuto refinancování v rámci MPSS, podmínkou by bylo přistoupení dcery jako spoludlužníka, mohlo v tom být i zahrnuto snížení splátek na dobu určitou. Jan tuto nabídku nevyužil. Vážné finanční problémy začaly nečekaným ukončení provozu ve dvou restauracích, které měl v pronájmu. První restaurace byla zbouraná z důvodu rekonstrukce. Jan dostal oznámení o rekonstrukci měsíc před plánovaným zbouráním, ale nestihl na oznámení reagovat, protože byl čerstvě po operaci. V druhé restauraci, dostal výpověď nájemní smlouvy. Tyto dvě restaurační zařízení přinášely do rozpočtu největší finanční zisky.

Z těchto důvodů byl nucen si na výpadek vypůjčit v nebankovním sektoru s vysokým úrokem - od lichvářů. Jan si půjčil šest set tisíc korun. Zkoušel si vzít půjčku i jinde, ale vzhledem k úvěru u MPSS podnikatelského úvěru a u Raifffeisenbanky to Janovi nikdo neposkytl. Splátky lichváři ho zatížily natolik, že nebyl schopný dál platit úvěry. Původně si od lichváře vypůjčil částku na měsíc, ale splácel to již sedmým měsícem částkou šedesát tisíc korun měsíčně.

U MPSS byla v zástavě nemovitost, kterou postavili. Rodinný dům byl životním dílem celé rodiny. Jan s Rodinou se snažili dělat vše, aby mohli v domě žít a nemuseli nemovitost prodávat. Jan Chtěl svým závazkům dostát, ale potřeboval pomoc. Dříve mu pomáhala se

splácení sestra a rodiče. Sestra již dál nechtěla mít na svých bedrech jeho dluh. Podle Jana potřebovala sestra vysvětlit, co by jí hrozilo, kdyby se mu rozhodla pomoct. V podobné situaci byl na tom s rodiči, v minulosti mu vždy pomohli a poté vrátil to, co si vypůjčil, ale odmítli půjčku na dva miliony korun, při které by museli zastavit vlastní nemovitost.

Koncem roku 2013 žádal o roční přerušení splácení jistiny i úroků. Jan vymyslel i několik variant, které by mohly pomoct k vyřešení dluhu. První možnost byla přerušení splátek jistiny i úroku na dobu jednoho roku neboť pouhý odklad splátek jistiny úvěru by mu zcela nepomohl ke zlepšení finanční situaci. Druhou možností by mohlo být použití dosud splacené části jistiny na vyplacení půjček jiných půjček. Třetí možnost bylo zvýšení příjmu, neboť otvíral novou restauraci v lednu 2014. Tyto možnosti bohužel nebyli přípustné, není možné uvolnit naspořené prostředky, které jsou splátkou jistiny. MPSS nabídla oslovení Raiffeisenbanky v souvislosti s konsolidací, neboť dle názoru MPSS je nejlepším řešením skutečná konsolidace všech závazku s vysokým úrokem, půjčkou v rodině, nebo podnikatelským úvěrem. Dále byla nabízena schůzka se sestrou. Nakonec se dohodl Jan s MPSS na odkladu splátek po dobu 3 měsíců, však byla možná i varianta s rozsáhlejším odkladem, za předpokladu dalšího dozajištění - například přistoupení nějaké osoby k úvěru. V lednu 2014 si žádal o informativní vyčíslení svého úvěru, Jan se rozhodl, že by prodal nemovitost, nebo že by jí aspoň pronajímal. Po skončení odkladu splátek, splácel pravidelně, ale jenom do června. Na Jana byla vedená nová exekuce. K exekuci se dostal jednání společníka, kterému ručil směnkou. Exekuci splácel pomocí splátkového kalendáře. Jan si společně se svojí manželkou Beátou požádal o insolvenci, ale byla z důvodu chybného doložení podkladu odmítnuta. MPSS upozornila Jana na riziko konkurzu. Finanční problémy se prohlubovaly, měl opakované problémy s pronajatými restauracemi, zůstala mu pouze jedna ze tří.

Jan uvedl, že hlavní důvod proč se dostal do začarovaného kruhu zadlužení, bylo refinancovaní. Vlastnil kreditní kartu a kontokorent u Poštovní spořitelny, úvěrový rámec byl jeden milion sedm set tisíc korun, čerpáno bylo něco přes milion korun. Janova poradkyně paní Vacková mu řekla, že je nutné, aby doplatil kontokorent na nulu. Jan si tedy půjčil tyto peníze od souseda. Podle Jana musela paní Vacková vědět, že si bude půjčovat od souseda, protože dala sousedovi část své provize. Ale k novému úvěru kontokorent již nedostal. A proto si musel vzít na splácení milionu korun pro souseda podnikatelský úvěr u Reiffensenbank.

Jan dostal nabídku od svého movitého souseda, že by rád koupil či převzal pohledávku u MPSS. Což znamená, že by Janova nemovitost patřila sousedovi. Jan se snažil pronajmout další restauraci, ale to se mu bohužel nedařilo. Po dvou měsících musel prodat svoji nemovitost. Prodejem se doplatila skoro celá část úvěru u MPSS, ale přesto mu chybí k doplacení tři miliony korun. Jan dohodl se sousedem, že bude moct v domě bydlet, ale musí mu platit nájem.

3. případová studie

Jarmila a Radek jsou mladí manželé z Prahy. Jarmila pracovala jako finanční poradce a Radek byl extraligovým hráčem ledního hokeje. Manželé si Vzali v roce 2010 hypotéku na rekreační chatu u Liberce. Hypotéka byla ve výši 4 500 000,- Kč. Na hypotéku lehce dosáhli, neboť ten rok se stal jeho hokejový tým Mistrem ligy. Radek a ostatní hráči dostali vysoké odměny.

Problémy s financemi začali následující rok. Před další hokejovou sezonou klub rozprodal většinu hráčů a zůstal jen zlomek těch, kteří vyhráli v minulé sezoně ligu, a to se velice negativně podepsalo na výsledcích. Klub byl na posledních příčkách žebříčku a hráčům nevypláceli zálohy na výplatách. Jarmilina výplata nebyla tak vysoká, aby pokryla splátky a jiné výdaje, protože z jejích financí platila hypotéku na nemovitost svých rodičů. Radek a Jarmila se začínali dostávat do problémů, neboť neměli na hypotéku. Hypotéka u MPSS byla každým měsícem blíž ke zpoplatnění a odstoupení od smlouvy. MPSS navrhla dvě řešení v červnu 2012. První možností bylo, dobrovolný prodej zástavy, který by doplatil aspoň 75 % hypotéky, a druhou možností bylo najít ochotnou osobu, která by přistoupila k hypotéce, a díky tomu by mohla MPSS udělat restrukturalizaci a nedoplatky by se „posunuly“ na konec úvěru. Manželé nevyužili ani jednu z možností, neboť Radek dostal 3 výplaty a doplatil část nedoplatků a dál se snažil urgovat zaměstnavatele o doplacení zbývajících finančních prostředků.

V listopadu 2012 se manželé nakonec rozhodli o prodej nemovitosti. Prodej by nepokryl celý úvěr, zbylou částku cca 300 000 by dozajistili Jarmiliny rodiče svojí vlastní nemovitostí, ale samozřejmě žádali příslušné snížení splátek.

Ale měsíční splátky stále nebyly v plné výši a hypotéka se tak znova ocitala na pokraji zesplatnění. MPSS v lednu 2013 znova navrhla odklad splátek s restrukturalizací, ale Jarmila jako plátce úvěru nemohla splnit požadované podmínky. Radek dále sháněl management klubu, stále bez úspěchu…

Další měsíc byla pouze schopná zaplatit měsíční splátky, nedoplatky chtěla Jarmila zaplatit až v průběhu dubna a června. Tato varianta v ohlednu na dlouhodobé vymáhání byla ze strany MPSS zamítnutá. Pracovník vymáháni MPSS se domluvil s Jarmilou na zaplacení 50 % očekávané splátky s veškerými nedoplatky do konce února a zbylých 50% mělo přijít v březnu. Tato domluva nebyla dodržená. V březnu slíbila Jarmila zaplatit třetinu z 50 % domluvené splátky, tyto peníze přišly podle domluvy, druhou třetinu se podařilo zaslat koncem března. Mezitím MPSS navrhla další restrukturalizaci, kdyby Jarmiliny rodiče

souhlasili k přistoupení na úvěr do role spoludlužníku, bylo by možné poskytnout i jisté úlevy. Ale tato varianta byla zamítnuta, neboť Jarmila neměla dobrý vztah s otcem, a odmítl už jakkoliv dceři pomoci.

Situace s doplacením Radkovi výplaty za leden a únor se nelepšila. Chybějící výplaty začali manželé již řešit s právníkem. Klub už dlužil na výplatách 250 000 Kč, ale ani pomoc právníka nepomohla k vymožení Radkových peněz. A stále nebyl dodržený slib s doplacením splátek, proto se snažili hradit aspoň měsíční splátky, a nedoplatky nadále zůstávaly. Jejich nemovitost se měla prodávat za cenu 2.900.000 ovšem tato částka by nestačila na doplacení celého úvěru, proto by bylo nutné refinancovat zbytek úvěru.

Radkovi se podařilo sehnat angažmá v Anglii. Anglický klub sice platil dost, ale stejně to bylo málo na doplacení všech dluhů.

Znova přišla na řadu otázka prodeje rekreační chaty. Po dlouhém jednání se kupec rozhodl, že si nemovitost zatím nekoupí, ale bude si jí jenom zatím pronajímat. Po roce by byla nemovitost prodaná nájemníkům. Během prodeje nemovitosti Jarmila velice nedbale přistupovala k prodeji, nechtěla dodávat dokumenty potřebné k prodeji, a nechtěla se stýkat s realitním makléřem. MPSS měla podmínku k vyvázání zástavy, že musí sehnat novou zástavu, nebo osobu, která by byla v roli spoludlužníka. Koncem května 2013 došlo opravdu k prodeji nemovitosti. A do konce června uvolnila MPSS zástavní právo na nemovitost. Jako požadovanou zástavu, posloužil Jarmily bratr Kamil.

Radek přišel o angažmá v Anglii, a měl jít hrát do Francie. Od dubna 2014 došlo k dalšímu snížení rodinných příjmů. Důvodem byla hokejová přestávka mezi hokejovými sezonami v období od 1. dubna do 30. září. Vzhledem k tomu, že Radek hraje poslední dvě sezony v zahraničí - tam se plat mezi přestávkami nepobírá, musel být registrovaný na úřadu práce v České republice, kde ho zatím čeká na vyplacení dávek, protože ÚP stále čeká na doklady ze zahraničního klubu, aby mohl ÚP vypočítat výši podpory. Dle Radkových informací ty mělo být koncem srpna 2014. Radek si od začátku dubna hledal práci, nebo aspoň nějakou brigádu bohužel bez úspěchu. Manželé tedy žijí z jednoho platu, ze kterého musí hradit dvě hypotéky, splátky na FÚ a zdravotní pojišťovnu, dále sociální a zdravotní pojištění Jarmily, protože pracuje na Živnostenský list. Na živobytí pro čtyřčlennou rodinu jim zbývá pouze 200 Kč na den.

Po osobní konzultaci manželů a MPPS došlo k mimořádnému odkladu splátek od května do září 2014 a také ke snížení splátek. Jarmila doložila vše, co MPSS

po ní požadovala. Manželé překonali, své finanční problémy. Radek sehnal další angažmá v ruské KHL. Radkovi platí včas a plnou výši své výplaty.

Od té doby manželé splácí celkem dobře, někdy jim vypadne jakási splátka, ale další měsíc je hned řádně zaplacena. Za předpokladu, že budou splácet bez výpadku splátek, a zbytečných upomínek, by měli mít doplacenou hypotéku v roce 2018.

4. případová studie

Moje další případová studie je o Robertovi. Robertovi je nyní 26 let. Pracoval v Praze jako dělník na stavbě. Vzal si úvěr na 300 tisíc na rekonstrukci bytu, byt měl nově koupený a dosáhl na něj pomocí hypotéky. Veškeré jeho problémy začali před pěti lety. Jeho zaměstnavatel se dostal do finanční tísně a nevyplácel výplaty a dostal výpověď.

Robert se od listopadu snažil vymáhat své peníze po bývalém zaměstnavateli, skoro půl ročním jednáním Robert peníze pořád neměl a stále zaměstnavatele urgoval. Bývalému zaměstnavateli došla trpělivost a nechal Roberta zbít. Byl do června na nemocenské. Tento incident řešila i policie jako protiprávní jednání. Od července 2011 znova začal pracovat v jiné firmě. Kvůli dlouhé pracovní a platební neschopnosti si Robert žádal o odklad splátek na půl roku. Dále mu bylo doporučeno, aby požádal svého ručitele o pomoc se splácením. V březnu hradil splátku, a do června byl úvěr nesplácený. Operátoři MPSS se ho snažili kontaktovat, ale to bylo bez výsledné. Proto byl kontaktován i ručitel pan Adam. Adam sdělil, že se nemůže také Robertovi dovolat, ale přestěhoval se ke své matce Jolaně do Brna. Ručitel se obával, že bude muset začít platit za Roberta, neboť sám neměl mnoho peněz. Adam sice kontaktoval Roberta, ale bez výsledku. Další měsíc se podařilo operátorům spojit s Robertem, tomu se nelíbilo, že je urgovaný, ale nakonec se rozhodl, že bude umořovat nedoplatky. Umořoval nedoplatky po sto korunách. Robertova matka Jolana, která se dozvěděla od Adama, že je na úvěru vysoký nedoplatek, celý dluh doplatila.

Robert zase nějaký čas dobře splácel, ale v nové práci se dostal do party, která nadmíru pila alkohol, hrála hazardní hry, kouřila marihuanu, a k ostatním drogám taky neměla daleko. Roberta kvůli častým absencím, pozdním příchodům a špatné pracovní morálce vyhodili z práce. Za nedlouho si znova nadělal nedoplatky, Jolana si s pracovníky MPSS domluvila splátkový kalendář, který dodržovala a splácela. Robert si poté našel další práci, ale u drog zůstal pořád. Po pár měsících znova začali problémy se splácením, Robert vydělával jenom deset tisíc korun, a to pokrylo pouze splátky na úvěr, hypotéku a na jiné nutné výdaje. Robert si nadělal mnoho dluhů za hazard a drogy, proto se Jolana rozhodla, že prodá svůj byt v Brně, přestěhují se do Prahy do bytu, na který stejně platí úvěry. Robert neunesl tuto situaci a skončil v péči psychiatrů. Matka prodala byt, zaplatila veškeré nedoplatky na úvěru a hypotéce, dluhy za drogy, alkohol a hazard. Jolana doufala, že začnou v Praze znova.

Další rok bylo vše dobře splácené a bez dluhů, proto se Jolana rozhodla, že pojede bydlet ke své nemocné sestře do Olomouce. Po dobu Jolaniny nepřítomnosti Robert znova spadl do světa drog, a vyhodili ho z práce. Když se Jolaně znova ozvali operátoři z MPSS, byla v šoku, nevěděla, že tři měsíce nepřišli splátky. Jolana poslala Robertovi peníze na zaplacení splátek, Robert ty peníze použil na koupi drog a Jolaně řekl, že je vše doplacené. MPSS byla nucena podle úvěrových podmínek a metodiky MPSS předat Robertův úvěr na Inkasní agenturu. Tento dluh nakonec zaplatil Adam. Jolaně se za nedlouho začali ozývat ostatní Robertovi věřitelé. Byla rozhodnutá, že donutí Roberta prodat byt. Byt se prodat už nedal, byl zdevastovaný, bez nábytku, bez kuchyně, sociálního zařízení, měl odpojený plyn, vodu i elektřinu. Po tady tom zjištění se Jolana rozhodla, že bude znova bydlet v Praze, bude si platit podnájem, možná by si časem vzala nový úvěr aby ho nechali zrekonstruovat, pod podmínkou že se Robert půjde léčit. Robert se tedy léčit šel, všichni si mysleli, že se tam zbaví své drogové závislosti. Při vyšetření mu diagnostikovali paranoidní schizofrenii.

Robert po dvou měsících opustil léčebnu. Jolana chtěla, aby zůstal déle, ale další léčení je pouze na dobrovolnosti pacienta. Po propuštění přestal brát léky, a znova si sám předepsal pervitin a marihuanu. Jolana si myslela, že když bude u ní Robert bydlet, bude mít nad ním aspoň kontrolu. Ale Roberta rozčilovalo neustálé matčino starání a začal se k ní chovat násilně. Jolana si po čase ze strachu o vlastní život rozhodla, že vyhodí Roberta z bytu. Jolana jen těžko splácela synovy dluhy, sama měla své závazky, všechny své rezervy již vypotřebovala, a její invalidní důchod byl jen pět tisíc pět set korun. Našla si brigádu, a prosila MPSS aby jí neposílali korespondenci pro syna, protože nevěděla, kde bydlí.

Za nedlouho viděla Jolana v televizi Roberta, byly to zrovna zprávy z jedné komerční televize, Robert byl zachycen bezpečnostní kamerou, jak s pistolí přepadl bar v centru města. Jolana sama Roberta udala. Roberta chytili a odsoudili. Momentálně si odpykává svůj trest ve vězení, a Jolana s Adamem splácí úvěr, neboť se oba bojí, že když přestanou platit, dostanou exekuci.

ZÁVĚR

V mé bakalářské práci se zabývám problematikou zadlužovaní. Zadlužovaní je negativní fenomén současnosti. Téma práce je mi poměrně blízké, neboť s problematikou dluhů mám již čtyři roky dlouhou praxi jako operátor mimosoudního vymáhání. Problematika dluhů by se měla řešit už v počátku jakýchkoliv problémů. Protože když se dluh řeší hned v začátku, je jednoduší nalézt vhodnou možnost vyřešení. Je zde plno možností od splátkových kalendářů s danou společností, kde dluh vznikl, nebo pomoc odborníků z dluhových poraden. Zadlužováním jsou nejvíce postiženi lidé, kteří jsou finančně negramotní. Ze své praxe mohu říci, že se lidé často za své dluhy stydí a tohoto důvodu nechtějí jakkoliv jednat se svými věřiteli. Komunikace s věřiteli je důležitá, neboť bez ní může člověk spadnou až na úplné dno společnosti.

První kapitolu jsem věnovala vymezení pojmů jako je populace, demografie a s tím spojené pojmy obyvatelstvo, plodnost a porodnost, úmrtnost, pohyb obyvatelstva. Dále jsem vymezila populaci a její vývoj v historickém kontextu od roku 1918, pokračovala jsem obdobím druhé světové války až po současnost. Kromě toho jsem v práci popsala globalizaci, rizikovou populaci a s tím spojené problémy.

V druhá kapitole jsem se zabývala zadlužováním a jeho důsledky. Poněvadž zadlužování přináší plno problému, vysvětlila jsem v této podkapitole bankovní registr klientských informací a nebankovní registr klientských informací a také jsem zde zahrnula registr SOLUS. Se zadlužováním souvisí také chudoba, která způsobuje nedůstojné životní podmínky. Chudobu jsem zde vysvětlila dvěmi způsoby jako chudobu subjektivní a objektivní. Objektivní chudobu jsem vysvětlila jako absolutní a relativní. Kromě toho uvádím i předlužení. Je to stav, kdy určitá osoba není schopná plnit své finanční závazky. Vysvětluji jakými problémy je jedinec dále ohrožen.

Prevence a řešení zadlužení je třetí kapitola této práce. Neboť si myslím, že kdyby byla dostatečná prevence, není tolik lidí, kteří se potýkají se zadlužením. Každý člověk, by si měl uvědomit, zda je úvěr schopný splácet a zda tu věc opravdu potřebuje a musí si vzít na ní půjčku. V podkapitole uvádím peníze, protože jsou v dnešní době to, za čím dnešní populace tolik spěchá. Vysvětluji zde způsoby dosažení peněz. V následující podkapitole sále objasňuji důležitost finanční gramotnosti, a to jak se naučit hospodařit s penězi plánovat do budoucnosti. Dluhové poradenství není zatím tolik užívané jako v jiných zemích, ale myslím, že časem budou lidé k tomuto poradenství důvěřivější. Jako způsoby řešení zadlužení vidím komunikaci s věřiteli, kdy je důležité si pořádně

prostudovat smlouvy. Osobní bankrot je poslední možností, kterou může člověk využít jako poslední možnost řešení při zadlužení.

Poslední kapitola mé bakalářské práce jsou případové studie z praxe. Popsala jsem příčiny finančních problémů a následné řešení, které je spojeno s vyřešením vzniklé situace.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNIHY

BALABÁN, Z. *Slabikář finanční gramotnosti: učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti*. 2. aktualiz, vyd. Praha: Cofet, 2011, 416 s. ISBN 9788090439610.

BAUMAN, Z., MAY, T. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. Přeprac. vyd. Překlad Jana Ogrocká. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 239 s. Studijní texty, Sv. 30. ISBN 8086429288.

BECK, U. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 431 s. POST, 9. sv. ISBN 8086429326.

Dluhová problematika: informační brožura. Plzeň: Občanská poradna, ©2007. 69 s. ISBN 978-80-86961-28-6.

GIDDENS, A. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, 594 s. ISBN 8072031244.

GRAEBER, D. *Dluh: prvních 5000 let*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012. 416 s. ISBN 978-80-265-0044-5.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H.,. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000 774 s. ISBN 80-7178-303-x.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

JAROŠÍK, V. *Růst a regulace populací*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005. 170 s. ISBN 80-200-1330-X.

KAVKA, K., SVITALSKÝ,R. *Čas dluhů, aneb, Co byste měli vědět o penězích: kreslený humorný průvodce finanční gramotností*. 1. vyd. V Praze: M.B.A. Finance, 2012. ISBN 9788026032465.

KELLER, J. *Nová sociální rizika a proč se jim nevyhneme*. Praha: Slon, 2011, 197 p. Knižnice sociologických aktualit, sv. 23. ISBN 8074190595.

KIYOSAKI, R. T. *Nefér výhoda: co vás ve školách nikdy nenaučí: síla finančního vzdělání*. Hodkovičky [Praha]: Pragma, ©2011. 286 s. ISBN 978-80-7349-263-2.

KRÁLOVÁ, L., KOLEKTIV. *Krotitelé dluhů: průvodce vaším rodinným rozpočtem*. Vyd. 1. Praha: Plot, 2009. ISBN 9788074280177.

KUČERA, M. *Populace České republiky, 1918-1991*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1994, 197 p. ISBN 8090167470.

MUCHA, I. *Georg Simmel filosof a sociolog*: (úvahy o celistvosti člověka a života). Jesenice u Prahy: Tiskárna a vydavatelství 999, 2008. ISBN 9788086391311.

MUSELÍKOVÁ, M., VAŇKOVÁ, Z., VODIČKOVÁ, M. *Právo v sociální oblasti*. Institut mezioborových studií Brno, 2010.

NOVOTNÁ, E. *Základy sociologie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 191 s. ISBN 9788024723969.

PETRUSEK, M., *Základy sociologie*. Praha: Akademie veřejné správy, 2009, 189 s. ISBN 9788087207024.

PETÝRKOVÁ, L., CHMELAŘOVÁ, P. *Základy finanční gramotnosti*. 1. vyd. Praha: Generation Europe, 2011. 94 s. ISBN 978-80-904974-8-1.

SIMMEL, G. *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 206 s. ISBN 80-85850-50-8.

SUTTON, G. *Jak se zbavit dluhů: místo dluhů získejte dobrý kredit.* Hodkovičky [Praha]: Pragma, ©2010. 237 s. Poradci bohatého táty. ISBN 978-80-7349-129-1.

ŠKVÁRA, M. *Finanční gramotnost*. 1. vyd. Praha: M. Škvára, 2011. 219 s. ISBN 978-80-904823-0-2.

ŠUBRT, J. *Soudobá sociologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 382 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, 14. ISBN 9788024614861.

VAVŘÍK, M. *Základy sociologie*. Institut mezioborových studií Brno, 2010.

Velký sociologický slovník: I. svazek. A-O. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1996, 747 s. ISBN 80-7184-164-1.

INTERNETOVÉ A JINÉ ZDROJE

BEDNAŘÍK, R. *Dluhy mohou hříšníky pronásledovat i po zaplacení. Hospodářské noviny*, 6. 3. 2015

Dluhové poradenství [online] [cit. 2015-02-15].
dostupné z:
http://www.financnitisen.cz/poradna.php

Solus[online] [cit. 2015-03-12].
Dostupné z:
http://pujcko.cz/solus-seznam-dluzniku-k-nahlednuti/

SEZNAM OBRÁZKŮ

I. TEORETICKÁ ČÁST

Obr. 1. Schéma konkurzu 35

Obr. 2. Schéma oddlužení splátkovým kalendářem..... 36

SEZNAM PŘÍLOH

I. TEORETICKÁ ČÁST

Příloha 1. Návrh na povolení oddlužení

PŘÍLOHA I: NÁVRH NA POVOLENÍ ODLUŽENÍ

NÁVRH NA POVOLENÍ ODDLUŽENÍ

Soud | Spis. značka[1] | INS / /

01 Společný návrh manželů na povolení oddlužení ○ Ano ○ Ne

Dlužník

○ 02 Fyzická osoba ○ 03 Právnická osoba

04 Korespondenční adresa[4] ☐

Elektronická adresa: | Akreditovaný poskytovatel certifikačních služeb:

Osoba oprávněná jednat za dlužníka[41]

○ 05 Fyzická osoba ○ 06 Právnická osoba ◉ ne

07 Insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení

◉ ano ○ ne

Z důvodu zde uvedených navrhuji, aby soud rozhodl o

úpadku ☐ hrozícím úpadku ☐

dlužníka[41] a zároveň rozhodl o povolení oddlužení.

Popis rozhodujících skutečností osvědčujících úpadek/hrozící úpadek:

08 Návrh na povolení oddlužení je podáván po podání insolvenčního návrhu věřitele

○ ano ◉ ne

09 Navrhovaný způsob oddlužení

Zpeněžením majetkové podstaty: ☐

Plněním splátkového kalendáře: ☐

Dlužník[41] nenavrhuje způsob oddlužení: ☐

10 Podrobný popis okolností, z nichž lze usuzovat na výši hodnoty plnění, které při oddlužení obdrží nezajištění věřitelé dlužníka[41]

11 Očekávané příjmy dlužníka[2] v následujících 5 letech

12 Údaje o všech dlužníkových[2] příjmech za poslední 3 roky

13 Počet vyživovaných osob žijících ve společné domácnosti

Manžel/manželka	○ ano	◉ ne
Počet vyživovaných dětí		
Počet jiných vyživovaných osob		

14 Navrhuji, aby soud stanovil nižší než zákonem určené splátky

○ ano ◉ ne

Popis veškerého majetku dlužníka [xli]

15 Majetek, který není předmětem zajišťovacích práv:

Č.:	Specifikace majetku:	Množství:	Pořizovací cena:	
1				+ -

16 Majetek, který je předmětem zajišťovacích práv:

Č.:	Specifikace majetku:	Druh zajištění:	Množství:	Pořizovací cena:	
1					+ -

Popis všech závazků dlužníka [xlv]

včetně vyživovacích povinností stanovených rozhodnutím soudu

17 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné:

Č.:	Popis závazku:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1				+ -

18 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - nevykonatelné:

Č.:	Popis závazku:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1				+ -

19 Závazky, ze kterých nevyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné:

Č.:	Popis závazku:	Označení rozhodnutí:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1					+ -

20 Závazky, ze kterých vyplývá právo na uspokojení ze zajištění - vykonatelné:

Č.:	Popis závazku:	Označení rozhodnutí:	Věřitel:	Výše závazku (v Kč):	
1					+ -

Dlužník prohlašuje, že údaje v návrhu na povolení oddlužení a v jeho přílohách jsou pravdivé.

21 Seznam příloh:

Povinné přílohy:

1. Seznam majetku, v němž se označí jednotlivě veškerý dlužníkův[47] majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů, a veškerý jeho ostatní majetek; majetek, který je předmětem zajišťovacích práv sloužících k uspokojení věřitelů se uvádí zvlášť.
2. Seznam závazků, v němž se označí jednotlivě veškeré závazky dlužníka[39] vůči věřitelům, kteří mají právo na uspokojení ze zajištění a veškeré jeho ostatní závazky. Pokud je některý ze závazků vykonatelný, vyznačí se tato skutečnost v seznamu závazků a přiloží se příslušné rozhodnutí či notářský nebo exekutorský zápis. U každého závazku vůči věřiteli, který má právo na uspokojení ze zajištění, se označí odkazem na příslušnou položku seznamu majetku, popř. odkazem na údaj o očekávaných příjmech, majetek sloužící k zajištění příslušné pohledávky.
3. Listiny dokládající dlužníkovy[48] příjmy za poslední 3 roky (např. kopie potvrzení o příjmech z pracovního poměru, kopie daňových přiznání, výpisy z bankovních účtů).
4. Výpis z rejstříku trestů dlužníka[49], jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu, ne starší než 3 měsíce, nebo obdobný doklad členského státu, v němž dlužník v posledních 3 letech pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců.
5. Listiny, kterých se návrh na povolení oddlužení dovolává a listiny, které prokazují v návrhu na povolení oddlužení tvrzené skutečnosti.
6. Je-li návrh na povolení oddlužení podáván i jako insolvenční návrh a dlužník[50] je zaměstnavatel - seznam svých zaměstnanců.
7. Je-li podáván společný návrh manželů na povolení oddlužení – kopie oddacího listu a písemné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechen jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů; podpisy obou manželů musí být úředně ověřeny.
8. Je-li dlužník právnická osoba - výpis z obchodního rejstříku nebo obdobného registru, pokud nelze existenci dlužníka ověřit v příslušném registru.
9. Písemný souhlas nezajištěného věřitele, který se na tom s dlužníkem[41] dohodl, s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30% jeho pohledávky. Zároveň musí být uvedeno, jaká bude nejnižší hodnota plnění, na kterém se s dlužníkem dohodl; podpis věřitele musí být úředně ověřen.
10. Jsou-li zde osoby ochotné poskytnout dlužníkovi za účelem splnění oddlužení dar nebo mu po dobu trvání oddlužení platit pravidelné peněžní dávky – písemná darovací smlouva nebo smlouva o důchodu; podpisy těchto osob musí být úředně ověřeny.
11. Je-li dlužník zastoupen na základě plné moci - plná moc.

Zde očíslujte a označte veškeré přílohy, které jsou k návrhu na povolení oddlužení přikládány:

1 [ ] [+] [-]

Podpisem stvrzuje:

22 V [ ] Dne [ ]

○ 23 Dlužník ○ 24 Jiná osoba - fyzická osoba ○ 25 Jiná osoba - právnická osoba

Digitální podpis

Podpis

Je-li návrh na povolení oddlužení podáván zároveň jako insolvenční návrh, musí být podpis úředně ověřen nebo návrh musí být podán elektronicky s uznávaným elektronickým podpisem.

Potvrzení úředního ověření podpisu

---

[i] vyplní se pouze tehdy, pokud je návrh na povolení oddlužení podáván po insolvenčním návrhu
[ii] vyplní se pouze u zahraničních osob
[iii] datum narození se vyplní, pokud nebylo dlužníkovi přiděleno rodné číslo
[iv] vyplní se, pokud bylo dlužníkovi přiděleno IČ
[v] v případě podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení vyplní druhý z manželů
[vi] vyplňte, pokud se liší od sídla či trvalého bydliště
[vii] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se uvedou osoby oprávněné jednat za každého z manželů
[viii] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se manželé považují za jednoho dlužníka
[ix] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se uvedou očekávané příjmy obou manželů
[x] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se uvedou příjmy obou manželů
[xi] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení vyplní druhý z manželů
[xii] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení vyplní oba manželé
[xiii] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se uvede veškerý majetek manželů
[xiv] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se vypíší všechny závazky manželů
[xv] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se označí veškerý majetek manželů
[xvi] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se označí veškeré závazky manželů
[xvii] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se doloží příjmy obou manželů
[xviii] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení se doloží výpis z rejstříku trestů obou manželů
[xix] v případě společného návrhu manželů na povolení oddlužení předkládá seznam ten z manželů, který je zaměstnavatelem
[xx] v případě podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení vyplní druhý z manželů
[xxi] v případě podání společného návrhu manželů na povolení oddlužení podepíše druhý z manželů, resp. jiná osoba za druhého z manželů